

XV. ZARÁNDVÁRMEGYE HELYSÉGEI.

Zarándvármegye azon részén, mely ma Aradvármegyéhez tartozik, a középkorban 10 mezőváros és 419 falu, összesen 429 helység állott. Az egész Zarándban a Hunyadiak korában 7 vár, 7 mezőváros és 435 falu, összesen 449 helység volt. Aradi területen a következők:

Acsucza (Aczwcz, Achowycha), Halmágytól nyugatra; 1439. Világosvárhoz, 1477. a Bánffyak uradalmához tartozott. Régi bányászat nyomaival. — **Acsva** (Achwa), a mai Acsuva, Halmágytól ény-ra. Hét halmon fekszik s 1439—1477. közt már Acsva, Alsó-, Felső- és Fenyő-Acsva, 1561. Kis- és Nemes-Acsova néven említik. 1427. Losonczy Zsigmond kapta. 1439. óta Világos sorsában osztozott. 1510. György örgrófé lett. — *Agaz*, neve fennmaradt a Vurvu-Akatzel (hegy) nevében. 1553—1561. Jenő vidékén a Losonczyaké. — **Agnafalva**, a mai Ignest, B.-Sebestől é-ra. 1553. a Losonczyaké. — *Agyagbél* Kis-Agyagbéllel a közöndi (kiszindiai) uradalomban az Ábrahámffyaké 1471—1513. «Agyagbélvidéke» 1561. már a Báthoryaké. — *Agyagos-Dud*, l. Dud. — *Agyagos-Siklós*, l. Siklós. — *Alatka* (Alathk, Alathka), ma puszta F.-Varsánd és Zaránd közt. 1477. a Nadabyak elzalogosították Dóczynak, kit ide 1478. igtattak be. 1494. Alathkay Ambrus borostyánkoszorús volt a krakói egyetemen. 1510. Nadabi Lovász Ferencz s a Nadabyak itt lakó jobbágyai hatalmaskodtak Dóczy ellen. 1535. Erdőhegyi Péter, utóbb (1559 táján) Csányi Bernát, 1561. Vas Mihály és Nádasy László özvegyei, 1564. Mernyey János a földesurai. — *Albosfalva* és *Albófalva* Közönd vidékén. 1471. zálog czímén az Ábrahámffyaktól a Vérekhez került. — **Almás** (Almas, Almos), a mai Almás, Magyarádtól dk-re. 1334. már plébánia. 1464—1494. a Báthoryaké; 1494. Kolbász Lőrincz visszakapta s a családé volt 1561. is. — **Almás**, máskép (1439—1464.) Alsó- és Felső-, utóbb (1519—1525.) Kis- és Nagy-Almás a Fejér-Körös mellett, Kakaró és Al-Csil közt. A világosi uradalomhoz tartozott. — *Alsó-Acsva*, l. Acsva. — *Alsó-Almás*, l. Almás. — *Alsó-Baglyos*, l. Baglyos. — *Alsó-Barcza*, l. Barcza. — *Alsó-Bucsva*, l. Bucsva. — *Alsó-Csil*, l. Csil. — *Alsó-Egregy*, l. Egregy. — *Alsófalva* (Alsófalw) Dézna vidékén; 1441—5. a világosi uradalomhoz, 1553. a Losonczyakhoz tartozott. — *Alsó-Karatna*, l. Karatna. — *Alsó-Lonka*, l. Lonka. — *Alsó-Menyéd*, l. Menyéd. — **Alsó-Ménes**, a mai

Kreszta-Ménes, még 1561. is a Báthoryaké. — *Alsó-Raj*, 1. Raj. — *Alsó-Rasztócz*, 1. Rasztócz. — *Alsó-Siklós*, 1. Siklós. — *Alsó-Szakács*, 1. Szakács. — *Alsó-Társ*, 1. Társ. — *Alsó-Tornova*, 1. Tornova. — **Apa** (Apa, Appa), a mai Apateleekben maradt fenn a neve¹). 1214-ben már mint szállóhegyet említik. 1235-ben Juhász Pál (Paulus Opilio) alispán (vicecomes) lakott itt. Úgy látszik, 1389. a Losonczyak kapták; 1477. Dóczy Imre megintette őket, hogy e zálogjóságukat visszaváltsák; 1478. azonban már magáévá tette a falut s 1480. tiltakozott Országhek igényei ellen, míg ellene 1483. Dóczy László özvegye indított pert. 1553—1561. ismét a Losonczyaké. — **Apáti**, Kis-Jenőtől ék-re².) 1219. már villa, külön pristaldussal. — 1344-ből egy Jakab nevű nemesét (Bertalan unokáját) említik. Határos volt (Fekete-)Bátor és Kalácsa falukkal. 1406. Buga Péter tett végrendeletet róla³). 1453. Keczerék s 1497. rokonaik, a Miskeyek kapták. A Zarándban említett másik Apáti, melyet 1418. a Maróthyak szereztek meg s hol 1451. a Sztárok és Czibakok is birtokosok voltak, Kétegyháza, Kígyós, Eperjes és Medgyes-Bodzás közt, a mai Arad határán, de már Békésben fekszik. Egy harmadik *Apáti* 1415-ben Komlóssal volt határos; földesurai a Czibakok és Apáthyak. — **Aranyág**, Alsó-, Felső-, Medvés- és Székas-Aranyággal együtt, tulajdonképen öt faluból állott. A világosi uradalomban feküdt; Felső-Aranyág külön gazd. kerület székhelye volt. — *Asszúrét* erdő 1429. a sámolyeszi uradalomhoz tartozott. — *Avashely* Dézna és Diécs közt, a Batrina-hegy tövében; 1553. a Losonczyaké. — **Ágya**, régi magyar tulajdonnév⁴). Kis-Jenőtől ény-ra fekszik. Nevét a bihari Ágya comestől vehette⁵). Vajdája 1241. erélyes részt vett a tatárok ellen való küzdelemben. Papja, Péter, 1332—7-ben évenként 17 garas pápai adót fizetett. Mai temploma a réginek helyén épült. 1479. a váradi káptalan faluja volt; 1552-ben Kis- és Nagy-Ágya néven Biharhoz tartozott s 49 portából állott. — **Áldófalva**, a mai Álgyst, Boros-Jenőtől keletre, Vojvogyén és Berza közt, a Fejér-Körös mellett. 1477—1553. a Losonczyaké. — *Árkos* és Felső- s Új-Árkos, 1. Ároki. — *Árkostő* (Arkostew), Bokszeg és Monyoró közt, hol az Árkos-patak (most Jarkos) a Körösbe torkollik. 1553. a Losonczyaké. — **Ároki** (Aroky, Arky) a mai Jarkos, Silingyia és Hodos közt. 1387-től a Losonczyaké; 1478—1483. a Dóczyak zálogjósága. 1553. ismét a Losonczyaké, az Ároki közelében levő Új-Árkossal (Wyarkos) együtt. 1561. Felső-Árkos már pusztult hely. — *Árok-*

¹) *Apayteluke* másképp Szöllös nevű helyet a Nyír vidékén már 1319. említnek a Gútkeledek birtokában. — (*Anjouk.* okm. I. 498.) Ez azonban Szabolcsban feküdt. — ²) De nem mai helyén, hanem, hagyomány szerint, odább é-ra, Csunyakesi felé. (*Hus* Lázár tudósítása. Szabad Egyház, 1886., 16. sz.) — ³) A Dl. 8772. alapján a *Haan* (49. l.) által használt 1446. évi kelteztést a *Hazai Okm.* III. 150—4. és *Csánki*, I. 725. igazította ki eként. — ⁴) Szolnokban 1219., Nyitrában 1247. említnek Ágya nevű urat. (*Bél*, Adp. 193. *Hazai* okm. VII., 35.). 1508. Veszprémben is volt Ágya nevű falu. (*Szél*, Besseney, 11.). — ⁵) *Vár. Reg.* 234—5.

szék, 1394. Királyi határában¹⁾), valószínűleg a Simánd és Székudvar közt levő Traján nevű, 500 holdas birtok területén.

Baglyafalva 1441—5. Világoshoz tartozott. — *Baglyos* és Alsó-Baglyos, Nadalbest és Láz közt, 1553. a Losonczyaké. — *Bagösvény*, út 1429-ben Vadász és Csegedszeg közt. — *Bajalestefalva* (Baylesthafalwa) 1464. a világosi uradalomban, Zöldes közelében, talán a bogyesti völgyben. — *Bajhozó* (Boyhozow), Apa közelében, a Makra aljában feküdt; 1214. Boleszló püspök a leleszi prépostságnak adta. — *Bajla*, vagy Bajlafalva, 1441—5. a világosi uradalomban. — **Bajnokfalva** (Baynfalva, Baynokffalwa), a mai Bohány, a déznai völgyben²⁾). 1441—5. a világosi, 1553. a Losonczy-uradalomhoz tartozott. — **Bakolszeg** (Bakolzegh), a mai Bokszeg, Boros-Jenőtől k-re; 1553. a Losonczyaké. — *Balamérfalva*, az egregyi (agrisi) vár uradalmában, előbb Egregyi Lászlóé, 1406—9. Tétényi Andrásé s azután a királyé. A Hegyesről fakadó s a mai Drauczon átfolyó Siklós völgyében feküdt. — *Baliczafalva*, Dézna vidékén, 1553. a Losonczyaké. — **Baltafalva** (Balthfalva, Balthafalva, Balth), Jószászhely és a Fejér-Körös közelében, a mai Baltyele, 1441—5. a világosi uradalomban. 1464—1525. a Báthoryaké. — *Barafalva*, Doncsény közelében, 1553. a Losonczyaké. — *Bara-Kertes*, l. Kertes. — **Barakony** (Barakon, Barakun), a mai Aradmegye ék-i részén, Somoskeszi és Talpas közt. 1344-ben falu, ér és mocsár neve. 1515. Buttháni kapta. 1561. Toldy Tamásé. — *Barázdafoka* 1418-ban a Maróthyak uradalmában, Vári és Kevermes közt. — **Barcza** (Barza, Barcza), a mai Berza, Boros-Sebes és Algyest közt. A Losonczyak ősi birtoka. Losonczy László ugyan Erdőhegyi Balázsnak s ez 1489. Dóczy Imrénének elzalogosította, de 1553. ismét a Losonczyaké. — *Barót* (Baroth) 1418. a Maróthyaké, Vári, Pél és Fekete-Gyarmat közt. — *Bavara*, Kiszindia határában; 1471. az Ábrahámffyaktól Vér András vette zálogba. — *Bánkamárás*, l. Kamarás. — *Bánkuta* (Banchwtha) Kétégyháza és Almás-Kamarás közt. 1488-ban a királyi kincstáré volt. — *Bánvásári*, Pankota vidékén, 1553. a Losonczyaké. — **Bányafalva** (Banyafalwa), a mai Banyesd, Halmágytól é-ra. Közeliében Vosdócson állítólag már a rómaiaknak is voltak bányáik. A világosi uradalomhoz tartozott. 1441-ben Bányafalva, 1445. Felső-Bányafalva, 1451. Kisbánya néven írják; 1510-ben, midőn György örgróf kapta, már Banyesdnek s így az utóbbi félszázad alatt oláhosodott el. — *Bárd* (Bard), e néven 1449. óta, midőn elfoglalása ellen tiltakozott az aradi káptalan. 1553. Nagy-Bárd 17 portával a Losonczyaké, 2-vel az aradi, 1561. Kis-Bárd a váradi káptalané. Bardu néven 1790-ben közösen használta e pusztát Ternova és Kurtakér³⁾). Volt azonban egy Barda a borosjenei járásban

¹⁾ *Haan-Zs.* 57. — ²⁾ *Csánki* (I. 726.) egynek veszi a Halmágy vidékén levő Banyesddel. Ez azonban Bányafalva, vagy Kisbánya. — ³⁾ *Aradmegye jk.* 1790. nro. 29., 9. sz.

is¹⁾ és egy legelőt Buttyin határában manap is La Barda néven ösmerünk. A XVI. század adójegyzékeinek Kis- és Nagy-Bárdja alatt (Egregy vidékén) kétségtelenül a Ternova és Kér közt említett pusztát kell érteni. E falut 1563-ban is Pankota várához számították. — *Bátor* 1477—1561. közt Pély, Fekete-Gyarmat, Nagy-Zerind, Gelvács és Földhíd szomszédságában feküdt. Kis-Bátoron 1561. mindössze 2 porta volt. — *Belén-szeg* (Belenzek), Vadász és Talmács közt, 1429. a vadászai uradalomban²⁾. — *Belótfalva* (Belothfalwa, Belochfalwa), 1429. a sámolykeszi uradalomban, Csermő vidékén. — *Belső-Iratos*, l. Iratos, Aradban. — *Berekvég* (Berukweg), 1214-ben a Makra aljában, Makrafarka és Masar közt, Boleszló püspöké, majd a leleszi prépostságé. — *Bendefalva* (Bondefalva és Bendefalva), a megye ék-i részén, 1464—1525. Világoshoz tartozott. — **Berende** (Beryndew, Berende), a mai Berindia, Buttyin és Revetis közt. Nevét talán a megye egyik legnagyobb birtokosától, Berend comestől nyerte. Határában egy dombon némi várromok látszanak³⁾. 1553. a Losonczyaké, 1574. Kaza Alié. — *Bernót* (Bernold, Bernolth), a Bernót (Bernát) keresztnév után. 1338-ban mint (Kis-)Jenő és Haraklyán, XVI. századbeli adójegyzékek pedig mint Zerind szomszédját említik. Plébánia már 1332—7-ben. Voltakép három faluból állt; Bernótból (1332—1478), s Nagy- és Kis-Bernótból (1464—1487). A XVI. században Erdős-Bernótnak is nevezték. — *Besztegnő* (Beztegnew) 1429-ben a sámolykeszi uradalomban feküdt; 1453. új adománykép kapták a Keczerék. A XVIII. században, Besenyőre ferdített névvel, Zaránd határában sorolják föl⁴⁾. — *Betlenfalva*, Ignest táján, 1553. a Losonczyaké. — *Bélmező*, Apáti vidékén. 1453. új adományul kapta Keczer. — **Bél-Zerénd** (Belzerend, Beel Zelend, Belzelend), 1879. decz. 9-éig, midőn a Fekete-Körös árja, 4 ház kivételével, elsöpörte, ősi helyén állott. Most Vadászhoz közelebb épült újra a község. 1326. a Salánkyaké. 1473. Báthory, 1479. Ráskay és Czeczey, 1510. Simayné kapott itt jószágokat. 1512. Gyulafi István a maga részjószágait átíratta Telegdy Istvánra. 1561-ben a Szokolyiak, Kutasyak és Ártándyak voltak földesurai. — **Bodjafalva** (Bodyafalva), a mai Bogyest, Halmágytól ény-ra. 1441—1445. még Bodjafalva, 1525. már Bogyestfalva (Bogesthfalwa) néven tagja a világosi uradalomnak. — *Bodon*, a Hodos nevű folyó mellett, Seprős és Miske közt feküdt. 1407., 1412. és 1413. a Neczpályak és Bethlenek osztoztak rajta; 1421. a Neczpályak s Bethlenek új adományul kapták; 1456. a Neczpályak női ága követelte. 1458. Szokolyi László hatalmaskodott benne; 1466. (midőn tévesen Békéshez számították) Szokolyiné s Bajmóczyné kapta; 1473. e birtokból Neczpály István kielégítette a nőrokonokat; 1478. a Bethlenek és Necz-

1) U.-o. 1744. okt. 29., 351. l. — 2) A múlt század elején Bellyénségnek, Vadász mellett, mindössze 6 (magyar) lakosa volt. (*Bél*, Zaránd, kézirat, 43. l.) — 3) P. Nagy, Arad (kézirat), V. 137. — 4) Mesztegnő nevű falu ma is van Somogyban.

pályak e falura nézve is kölcsönös örökösödési szerződésre léptek; 1479. Juszt Jodók vette zálogba; 1480. özv. Bethlen Domokosné nem engedte meg, hogy birtokába igtassák Bajmóczy Imrénét; 1494. Justh András szerezte meg, de már 1496. visszaadta Bethlenéknek; 1559. Liszthy Jánosé, 1561. Kis-Bodon 15 portával özv. Bethlen Gábornéé volt. — *Bodonfalva* 1561. a Losonczyaké. — *Bogdánfalva*, 1441—5. a világoosi uradalomban. — **Bogyelestfalva**, másképp Bogylest (Boglezth, Boglesthfalva, Bogyelestfalva, Bogyefalva), azaz Bogyest, mely 1828-ban Felső-Csillel egyesült. 1464—1525. a Báthoryaké. — *Bokorfalva*, a mai Kakaró határában; 1439—1445. a világoosi uradalomban. — *Bokor-Bucsvafalva*, (Bokorbuchwafalva, Bokorstan Buchwaja), a mai Solymos-Bucsava közelében; nevét Bokor Sztánról (Istvánról) vehette. 1439. óta Világoshoz tartozott. — **Boncsafalva** (Bonchafalva, Bonczafalva, Bonczefalva), 1602 óta már Boncsesd, mely néven ma is áll, Holdmészes és Gurahoncz közt, a Fejér-Körös mellett¹⁾. 1441—1519. a világoosi uradalomban. — *Boros-Megyér*, l. Megyer. — **Boros-Telek**, l. Telek. — **Borosd**, vagy Borosdafalva (Brosd, Borosthfalva), 1560. már Brusztur, 1561. Alsó- és Felső-Bresztor, 1574. Brosztur néven, a mely alatt ma Halmágytól é-ra, a Valea-doliban fekszik. 1464—1525. Világoshoz, 1560. B.-Jenőhöz tartozott. — *Botfalva* (Bothfalva), az ősi magyar Bot személynévről. — Ágristól délre, a Botpatak völgyében feküdt s helyét ma is Botfalunak nevezik²⁾. 1439—45. a világoosi uradalomban. — **Bozos** vagyis Bodzás (Bozas, Bozos), a mai Medgyes-Bodzás határában. 1418. a Maróthyaké, 1488. Etheley Györgyé volt. 1549. Csanádhoz számították, 1561. ismét Zarándhoz. Ekkor 44 portája volt s így a népes faluk közé tartozott. — *Bozosegyház*, ennek közelében, a siklói Bodzás-pusztán. 1418. a Maróthyaké. — *Bozzástelek* (Bazyastelek), Sikló és Kevermes közt; 1418. szintén a Maróthyaké. — *Bökény* (Buken, Bwken, Beken, Bewken), ősmagyar személynévről elnevezve. Feküdt Székudvartól ék-re, a Fejér-Körös jobboldalán, a mai bökényi pusztán. 1326-ban a Salánkyaké; 1332—7. plébánia. 1394-ben már országút kötötte össze Székudvarral. 1473. a Báthoryak, 1479. a Ráskayak és Czecezyek, 1484. a Bekényiek, Basthayak, 1510. az Egeyek és Szinayak a földesurai. 1561-ben 13 nemes compossessorának 23 telke volt s így még népes hely lehetett. — **Bucsava** (Buchawa, Buchwa), a mai Bucsáva, Zöldes és Madrizest közt 1439. a két Bucsavát Brankovics s 1464. Alsó- és Felső-Bucsavát, Madársárgfalva (Madrizest) közelében Báthory kapta. 1441-ben és 1445-ben e vidéken csak egy Bucsaváról van szó. (A körösbányai kerületben Zarándnak még 3, illetőleg 4 Bucsava, vagy Bucsva nevű faluja volt). — **Bucsín** (Buchyn), Bökény mezőváros tőzsomszédja. Utóbb a két hely Buttyin név alatt forrt össze. 1387—1561. Losonczy-birtok.

¹⁾ Lakói most is jobbadán Bants nevűek. — ²⁾ Antal Zsigmond községi jegyző tudósítása. *Csánki* (I. 727.) Kis-Kápolna és Almás közé helyezi s Bogyesttel veszi egynek. —

Csanakeszi (Chanakezu, Chanakezew, Chwnakezy, Chunakeszy) Apáti határában feküdt; az Apátiból Talpasra vezető út baloldalán alig 200 méternyire most is láthatók templomának romjai a Csinyikesz-dűlőben¹⁾. Utóbb inkább Csunyakeszinek hitták. 1344., midőn mint a váradi püspök jószágának határait bejárták, Apáti, Teleki, Váraskeszi és Fekete-Bátor közt említik. 1515. Buttháni, 1519. Báthory, 1559. és 1561. számos apróbb nemes birtoka, 27 portával. — *Császár-Kertes*, l. Kertes. — *Cseged*, 1409. Vadász és a Makrahegy közt²⁾. — *Csegedszeg* (Chegedzegh, Chegedzek), Vadász és Miske táján; talán egy volt amazzal. 1429. három malma volt a Fekete-Körösön. 1461. a Maróthyak a Sárosyak és Maróczyak itt levő földeit elvették. 1462. Mátyás király megparancsolta ezek visszaadatását. 1561-ben 6 nemesi kúriája jobbadán pusztán állott. — *Csencsfalva* (Chenchfalva, Chenczfalwa, Chnyngfalva) 1441—1464. Világoshoz tartozott. — **Csente** (Chenthe, Czynche, Chyenthe, Chente), ma Csintye, Kis-Jenőtől dk-re. Birtokáról már 1396. egyezkedtek a Maróczyak a Dóczyakkal. 1410-ből ismerjük Csenthei Eleket; 1438-ban Hegenháza és Kerecsény szomszédságában említik. 1480-ban határában feküdt Érhát. 1510-ben is a Dóczyaké. 1561-ben 12 portából állt. — *Cserép* (Chereep) 1326. a Salánkyaké; egy Cserépegyházával, melyet 1473. Báthoryék kaptak és Cserépegyháztelekével, melyet 1497—1520. közt már mint a Dóczyak pusztáját említnek. Székudvar és Bökény táján feküdt. — **Csermely** (Chermel, Czyermely), a mai Csermő, a Szartosfolyó mellett. Eredetileg kissé odább keletre, a balparton állhatott, hol az erdő egy részét Rovinának (romnak) nevezik. 1429. előtt a Farkas-, azután a Maróthy-családé. — *Cserneczfalva* (Chernechfalua) 1406—7. Egregy vidékén; 1439. Chernyfalva, 1464. Chernesfalva, 1525. Chernez néven a világosi uradalomhoz tartozott. — *Cserszgyepüréjte* (Cherszgyepewrethe), tulajdonképen csak «terra», 1429-ben Vadász és Csegedszeg közt. — *Csigató*s (Cygachius, Chigatevsse, Ciga Twse, Chytagos, Chigatess), alkalmasint a mai Kresztaménestől kissé nyugatra, a kövült csigákban oly gazdag hegy tövében, a Csiger jobb partján. Először 1389. említik³⁾. 1470. Tantos Mártontól az aradi káptalan foglalta el⁴⁾. 1485. Pércsy Balázs kapta. 1487-ből egy Csigatósy nevű nemescsaládot ismerünk⁵⁾. Még 1650. is a borosjenei várhoz tartozott. — **Csigerfalva**, a mai Szöllős-Csigerel helyén, a Csiger balpartján. Magát a folyót már 1331. megnevezi egy okírat. 1387. a Losonczyak kapták; Losonczy Zsigmond és Albert 1503. visszakövetelte e falut Haraszthytól, ki zálogjogon bírta s vissza is kapta, mert 1553. a Losonczyak kezén találjuk. 1561-ben 7 portából állott. — **Csil** (Cyl), a

¹⁾ *Huf* Lázár apáti jegyző tudósítása. Szabad Egyház, 1886., 16. sz. — ²⁾ Biharban Erdő-Gyaraktól ny-ra, a Gyepes mellett van egy Csegöd-pusztta, tehát elég közel Vadászhoz. — ³⁾ *Nadányi*-lt. *Csánki*, I. 742. — ⁴⁾ Erdélyi kápt. *Tört.-Tár*, 1890., 150. — ⁵⁾ *DI*. 19274.

mai Al-Csil és Bogyest. Már 1439-ben Alsowcyl és Felsewcyl néven. A világosi uradalomhoz tartozott. — **Csolt** (Cholth), a mai Kiszindiába olvadt. 1508—1519. az Ábrahámffyaké. — *Csókástelek* (Chokastelek, Chokatelek, Czyokas) 1407—1413. a Bethlenek és Neczpályak közös jószágá. 1421. ugyanők — mint már pusztát — új adományúl kapták. 1479. Justh Jodók vette zálogba. 1480. Bajmóczy Imrénét igtatták birtokába; 1494. Lichtenburg Burján és Bekényi Dénes kapta; 1553. a Losonczyaké volt. Csermő vidékén feküdt. — *Csősvár*, l. Solymos. — *Csuba* (Chuba) Szintye, Bernót, Kis-Jenő és Haraklyán közt¹⁾, 1338. szent Tivadar vértanú templomával. Ez évben a Gútkeledek neméből való Bereczk és Lőkös cserében adta e falut Báthory András váradi püspöknek. — **Csúcs** (Choch, Chwch, Chuch, Czotz), a mai Csúcs, Halmágytól ény-ra. 1439. Brankovics, 1441. Maróthy, 1442. Berini, 1444. Hunyadi, 1477. Bánffy, 1510. György örgróf, 1551. Kendy kapta. 1494-ben Corvin és Bánffy perelt érte. A világosvári uradalom egy kerületének székhelye volt. — *Csúcs* (Chuch), 1406-ban Egregy (Ágris) várhoz tartozott; 1427. Losonczy Zsigmond kapta. — *Csumótelke* (Chumotheleke, Chyomotelek), 1406—7. Egregyhez tartozott. A XVI. században még népes falu. — *Czéklásegyház*, valahol Vári és Kevermes közt. 1418. a Maróthyaké.

Dalafalva és **Dancsfalva** (Danchofalwa, Danchfalwa), 1439. a világosi uradalom kápolnai kerületében; 1553. a Losonczyaké. Ez utóbbi a mai Doncsény, B.-Sebestől é-ra, 1574. már Doncsanfalwa néven. — **Deákfalva**, a mai Diécs, Revetis és Krokna közt. 1553—61. a Losonczyaké. — *Deménülése*, 1429-ben már csak legelő, korábban azonban — nevéből következtetve — lakott hely Csegedszeg határában. (Más olvasás szerint Keménülése.) — **Deznye** (Dezne, Deznye), a mai Dézna. 1318. már vár. 1387—1552. ismételten a Losonczyak kapták. Története csak a XVI. század második felében kelt nagyobb érdeket. — *Dékánhalma*, 1418. a Maróthyak possessioja Vári és Kevermes közt. (Talán Kéthalom). — *Dienesmonostora*, Boros-Jenő mellett, 1199—1390. közt említett prépostsággal, Boros-Jenő mellett, a Balukányban. 1334. egyúttal plébánia. 1553. Szent-Dienes és 1561. Monostor néven, 10 kapuval, a Losonczyaké. — *Disznópataka* (Dyznopataka, Diznospataka), 1439—1445. Magyar-Kalodva kerületében, a világosi uradalomban. Talán egy (1525.) Disznós-Kalodvával. — *Dombavására*, csupán családnévben említve (1492.), a mai Szent-Anna közelében (Nyék és Zaránd közt) állhatott. — **Dombegyház** (Dombeghaz), Krokna és Raj után említve, hol Dumbrava neve emlékeztet reá. 1553. a Losonczyaké. — *Dombpapfalva*, 1406—9. az egregyi várhoz tartozott. — Egy másik *Dombpapfalva*, ugyanakkor ugyanannak tőszomszédságában feküdt. — **Dombravicza**, a XIX. század elején beleolvadt Diécs községbe. 1553. a Losonczyaké. — *Doroszló* (Doruzlo) 1406—9. az egregyi uradalomban.

¹⁾ *Bunyitay* (III. 469., 472.) és *Csánki* (I. 738.) Kubának olvassa.

E három utóbbi falut Draucz és Tornova közt kereshetjük. — *Dragojafalva* (Dragoyafalwa, Dragwyafalwa) 1441—5. a világosi uradalomban. — *Dragulafalva*, 1464. a Báthoryaké, Solymos-Bucsava mellett. — Egy másik *Dragulafalva* 1525. a világosi uradalomban, Almás mellett. — *Drakulafalva* (Draculyafalwa) 1464. a Báthoryaké, Kápolna vidékén. Lehet, hogy e négy név alatt csak 3 falut szabad értenünk. — **Dud** voltakép 5 faluból állott, a mai Duud helyén. Mind Losonczy-birtok, valószínűleg már 1387. óta. Magyar-Dud (Magyardwd) zálog-czímen Losonczy Lászlótól Erdőhegyi Balázshoz, ettől 1488. Dóczy Imréhez került. 1552. új adományúl kapták a Losonczy-lányok Mézlő-Duddal (Mezlewdud) együtt s 1553. be is igtatták őket. 1561-ben Magyar-, Székes-, Agyagos- és Felső-Dud nevű falvai voltak a Losonczyaknak. — *Dusunkbos* és *Dusunkzoch* Pecsér és a Körös vidékein szent István ajándékából az egri püspöké¹).

Ecsfoka (Echfoka, Ecsfoka, Eghsoka, Echioka, Hecsoka, 1732. már Asuka.) Fok alatt 1322-ben is egyesülő vizek földközét értették²). Fajdas, Pipályi és Szilas vidékén ez is a Fejér-Körös és a Csiger összefolyásánál, a Csiger-erdőben feküdhett. 1519. a Majsayak nem igtathatták be magukat, mert az ecsfoki nemesek (Fejér, Ecsfoki, Marthon, Vásáry, Fertőzy, Taby) ellenmondottak. 1559-ben Egysokát Bökény és Gurba, 1561. Echiokát, midőn 8 birtokosának itt 5 adózó portája volt, Gelvács és Gáb között, tehát az imént megjelölt vidéken említik. — **Egregy** (Egreg, Greg, Felsewegregh, Felegregh, Egreg, Fejeregereg, Alegregh, Alsoegregh), a mai Ágris, Pankotától dk-re. Már 1214. említik szőlleit, 1332—7. plébániáját s 1406—9. várát, melyhez tekintélyes uradalom tartozott. Egregy-vár köré voltakép három hasonlónevű falu sorakozott: Alsó-Egregy, hol 1494—1552. a Kolbászok a legnagyobb birtokosok; Felső-Egregy, magyar lakossággal, kőtemplommal³), mely mellett még 1532. is kertje volt a plébánosnak. 1519—1552. a Majsayaké; Fejér-Egregy 1519-ben szintén a Majsayaké. 1561-ben Alsó-Egregy 1., Felső-Egregy 2 kapuból állott. — *Egyházas-Kereki*, l. Kereki. — *Egyházaskirály*, l. Király. — **Elek**, talán Velekről nevezve, mai helyén. 1232. Elec határos volt a később Gyula városába olvadt Krakóval. 1404. Eleki Péter homo regius. 1495-ben Cibak Jánosé és Ferencz itteni 48 jobbágya erőszakoskodott Corvin János varsányi és péli jószágán. 1508—9. jobbágynak Dóczy Ferencz erőszakoskodott; 1557. Varga és Ingay, 1559. Bornemisza, Zólyomi és Paraszthy kapott itt részjószágokat. — 1561. a gyulai várhoz adózott s 25 portából állt. — *Endrelakát* (Cudrelaka, Endrelaka) Tamáshidától a Fekete-Körös választotta el. 1341-ben 120 márkára becsülték. — *Eperjes Közönd* (Kiszindia) vidékén feküdt s 1349. az Ábrahámffyaké volt. — Egy másik Eperjes Kétegyházától nyugatra, épen Békés és Zaránd határán

¹) *Szászadok*, 1883., 587. — ²) *Herman*, Halászat, 786. — ³) *Kapy-lt.*, *Csánki*, I. 730. (1406-ból).

állott; déli felét most is Elekhez számítják. — **Erdőhegy** (Erdewhegh), a középkorban gyakran emlegetett hely. Kis-Jenőtől ma is a Fejér-Körös választja el. 1394.¹⁾ már az Erdőhegyieké, kiknek történetében 1394—1548. számos erre vonatkozó adattal találkozunk. 1412-ben hibásan Bodrogmegegyében levőnek írták. 1421. papját, 1422. nemesi kúriáját, 1466. erdeit, 1477. malmát, 1507. új hidját említik. 1422. a Maróthyak, 1473. a Báthoryak, 1477. a Somosyak, 1483. a Dóczyak is földesurak voltak itt; 1561-ben 5 birtokosának csak 3 adófizető portája volt. — *Erdős-Kereki*, l. Kereki.

Fajdas (Foydes, Faydas, Fayldas, Foydas) a mai Szinitye táján feküdt, Hegenháza és Morócz közelében. 1334. már plébánia. 1403. a Maróthyak kapták; 1404. vámszedő hely. 1418. a Maróthyak itt egyes birtokháborítók ellen tiltakoztak; 1444. Magsondi Caesar visszaadta a Maróthyaknak. Utóbb Corvin János, majd özvegye, 1510. György örgróf, 1552., Benkovics Gáspár magvaszakadtával, Császár és Belényesi kapta; 1559. birtokos itt Horváth Márk özvegye és Bornemisza is. 1561. tíz portája mind özv. Horváthnéé. — Mellette feküdt Kis-Fajdas, 1522-ben malommal és halászzattal a Nagyéren. Birtokosa 1519-ben Erdélyi Benedek. — *Fazekas-Varsánd*, a mai Szent-Annától ék-re, 1559. Jász Lukácsé. 1561-ben 17 kapujából 14 a Toldy László özvegyéé, 3 a Báthory Lászlóé. Egészen más falu Fazekasegyház (1403—1418.), mely Gyula és Kétegyháza közt esett. — *Fejéregyház* (Feyereghaz), 1406—7. részben Egregy várához, részben egyes nemesekhez tartozott. Ezek közt legnevezetesebbek a Kolbászok, kik 1468. elzalogosították, de 1494. ismét visszakapták. 1561-ben egyik portája a Kolbász Gásparé, a másik a Massay Imrée. Somos és Morócz közt állt. — *Feketehalom*, Vári és Kevermes közt, 1418. a Maróthyaké. — *Felső-Acsva*, l. Acsva. — *Felső-Almás*, l. Almás. — *Felső-Aranyág*, l. Aranyág. — *Felső-Bányafalva*, l. Bányafalva. — *Felső-Bucsava*, l. Bucsava. — *Felső-Csil*, l. Csil. — *Felső-Dud*, l. Dud. — *Felső-Egregy*, l. Egregy. — *Felső-Hont*, l. Hont. — *Felső-Karatna*, l. Karatna. — *Felső-Menyéd*, l. Menyéd. — **Felső-Ménes**, a mai Felménes, Taucztól k-re. 1561. a világosi uradalomban. — *Felső-Raj*, l. Raj. — *Felső-Rasztóc*, l. Rasztóc. — *Felső-Siklós*, l. Siklós. — *Felső-Szakács*, l. Szakács. — *Felső-Tisza*, l. Tisza. — *Felső-Zöldes*, l. Zöldesfalva. — *Feltelek*, l. Telek. — **Fenes** és Kis-Fenes, a mai Fényes, Mézestől k-re; 1553. a Losonczyaké. — *Fenyő-Acsva*, l. Acsva. — **Ferecsfalva** (Ferechfalva, Ferreczfalva, Ferichora) 1441—1525. a világosi uradalomban. Fericse 1822. Musztesttel egyesült. Szakács és Fel-Csil vidékén a Fericzaskavölgy neve emlékeztet rá; a fericsei templomromok még láthatók. — *Ferenczfalva*, 1441—1464. ugyanott, az aranyági kerületben. — *Filípimihályfalva*, 1439. a kápolnai kerületben. — *Fiztető* (Tyztethw, Fyztethew, Fyztethewfalwa, Fyztetho) Almás vidékén, a Fejér-Körös közelében. 1439

¹⁾ *Rácz* (Zaránd, 178.) szerint története csak 1553. kezdődik.

—1525. a világosi uradalomhoz tartozott. — *Fodor-Lupsafalva* (kétszer így, egyszer Todorlupsafalvának írva), Zöldes vidékén; 1464. a Báthoryak kapták. — *Földhid* (Feldhyd, Fewldhyda), Fekete-Gyarmat, Keszi és Gelvács környékén. 1477. a Nadabyaké; 1478. zálog czímén Dóczy Imre és Péter kapta; megmaradt részét 1494. Nadaby Lázár Dóczynénak, ez pedig 1497. saját fiának, Dóczy Ferencznek adta el, kitől 1498. Nadaby Ferencz visszafoglalta. A villongások továbbtartottak 1505—1510. is; 1511. Dóczy F. elzálogosította Tarcsay Miklósnak; 1561. a Báthoryak, Dóczyak, Kutassyak, Nádassyak és Zayak 7 portájából állott az egész falu¹).

Gacsál-Kér (Gachalker), valahol Kurtakér vidékén. 1427—1446. említik²). — *Gáb* (Gab) templomromjai ma is láthatók a sikulai határban. Ősmagyar családtól kapta a nevét. 1332. már szerény plébánia. 1561-ben a Társyak, Szabók, Vajdák, Varsányiak, Mórék, Pászthyak, Erőssek, Vásáryak és Orsóthyak jószágá 22 portával. — *Gelvács* (Gylwach, Gywluc, Gylwach, Gelwach), ugyanezen néven a gróf Almásyak pusztája Vári és Varsánd közt. 1418-ban egyik nemese Gaál Mihály; 1438., midőn határát bejárták, Maróthy, Ispán, Gaál, Nagy, Kakas, Bothos, Király és Pethő nevűeket találunk birtokosai közt; 1485. Horváth Pál a maga itt levő részeit a Vizesyekkel cserélte el, majd eladta Dóczynak; 1517. Fintha László a maga részeit Gaál-Ispánnak zálogosította el, viszont 1520. Gaal-Ispán György örgrófnak vetette zálogba, kit ide be is igtattak. 1553. új adományúl kapták Gaál-Ispán fiai. 1561-ben 14. közbirtokos család osztozott rajta. — *Gorzófalva*, Halmágytól ény-ra, 1427³). — *Gorzás-Ősi* (Gorsas Ewsy, Korsas Ewsy,) Sikló és Gelvács közt. 1478. Dóczy zálogba vette a Nadabyaktól; 1485. a Vizesyek egymás közt elcserélték. 1561. a Méregh-családé. — **Gosd**, a mai Govosdia, Buttyin mellett; 1553. a Losonczyaké. Egyik völgyének neve «Valea monastiri.» A község pecsétje is templomot és monostort ábrázol. — *Gosztilafalva*, Jenő vidékén, 1553. a Losonczyaké; 1601. már Gosztilecznek nevezik. — *Görhe* (Gewrhe, Gerhe, Kewrhe), ma is közlegelő Székudvar és Erdőhegy közt. Az előbbi falu lakói Gyürhének is híjják. 1396—1406. országút kötötte össze Simánnal és Királylyal; 1412. Siket Elek kapta. 1396-ból és 1446-ból reánk maradt a határjárása. 1473. Báthory, 1479. Ráskay, 1510. György örgróf szerezte meg örökösen, 1483. Dóczy zálogjogon. 1477. Somosi László, 1484. Nagy László is birtokosai közé tartozott. Ez utóbbit illette egy malom $\frac{1}{12}$ -e. 1548. új adományúl kapták az Erdőhegyiek, kik 1412. is igényt tartottak rá. 1561. a falu 12 portája közül 4 volt az övék. — *Gödény* (Gewden) 1439. M.-Kalodva kerületében. — **Gurba** (Gurba, Gorba), Boros-Jenőtől ény-ra. 1332—7. már plébánia⁴). 1559. a

¹) *Kozma* (Zarándvármegye leírása, 22.) roszt olvasás után, de találóan írja már ekkor *Dölöthidnak* (Dölthidnak). — ²) *Csánki*, I. 732. — ³) U.-o. — ⁴) A Vár. Reg.-ban (270. §.) a XIII. században említett Gurba bihari falu s tévedésből állhat Görbed vagy Furta helyett.

gyulai katonák hatalmaskodtak benne; 1561-ben 13 portája volt; birto-
kosai: a két Sárosy, Nagy, Écsfokay, Gorbai és Bibarcz. — *Gyarak*, máskép
Hosszú-Gyarak (Garag, Garach, Garad, Garak) Vadásztól é-ra, a Fekete-
Körös mellett lehetett, 1332—7. plébánia a köleséri főesperességben;
1387—1553. a Losonczyaké, 1561-ben 5 portával. — **Gyarmat** (Garmad,
Giarmad, Gyarmath), a mai Fekete-Gyarmat, a Fekete-Körös mellett. Vaj-
dája már 1241. résztvett a nadabi sziget védelmében. Plébániáját először
1332—7. említik. Árpádkori templomának XV. századbeli freskóit csak
1889-ben távolították el. 1477. Nadaby Lázár megintette testvéreit a múlt
évben Somogyiéknak elzalogosított Gyarmat visszaváltására, de 1478. Dóczy
ült az ősi kúriába, mely épen a Körös mellett állt s melyet 1481-ben
csak 5 frtra becsültek. A Nadabyak 1483. megverték a Dóczyak nadabi
molnárát s a Budayak elrontották (1486.) malmukat; Dóczy azzal felelt,
hogy 1492. zálogba vette Nadabot; majd (1494.) örökösen is megszerezte
Dóczyné, ki viszont (1497). fiának adta el. 1505—1510. is pereltek a
Nadabyak a Dóczyakkal, míg 1511. özv. Nadaby Lőrinczné kibékült
Gyarmatra nézve Dóczy Ferenczczel, ki e falut még azon évben Tarcsay
Miklósnak zálogosította el. 1519. már a Báthoryaké; 1561-ben 24 portáján
11 közbirtokos osztozott. — **Gyarmat** (Gormat, Gyarmath), a mai Gyar-
mata, Apateleak és Szöllős közt. 1332-ben plébánia a pankotai főesperes-
ségben; 1387—1553. a Losonczyaké; 1561-ben Kis-Gyarmat néven 4 por-
tájuk volt itten. — *Gyulavarsány*, I. Varsány.

Halásztelek neve csak egyszer, 1493. fordul elő, mint az egri püs-
pökség jószágá¹). — **Halmágy** (Halmagh) és Halmágyfalva (Halmaghfalwa)
vagyis Kis-Halmágy (Kyshalmagh), a mai Nagy- és Kis-Halmágy, már
1439. a világoosi uradalomhoz tartozott. 1439. Brankovics, 1441. Maróthy,
1442. Berini, 1444. Hunyadi kapta, kit ide 1445. be is igtattak. Kápolna,
Halmágy és Kisbánya vajdája 1451-ben Móga volt. Halmágy külön gaz-
dasági kerület székhelye volt. — *Hamvazó* (Humowozow) 1214-ben a
Makra aljában, határos volt Apával (Apatelekkal). — *Haraklyán* (Haraklyan,
Haroklyan, Harkyan), a nyéki határban, a mai Szent-Anna közelében fe-
küdt. Egy 1338. évi levél szerint Jenő, Csuba, Szintye és Bernót, — egy
1410. évi okirat szerint Szintye, Csintye, Pipály, Nyék és Somos között
állott. E szerint ott, hol Kerülőcs és Szintye közt a Fejér-Körös jobb
partján a Harkály-erdő terül el, melyet — mint makkos erdőt — már
1520. és 1522. említenek. Haraklyán nevű családokat Nógrádban 1339.,
Zarándban 1478. szintén ismerünk. — 1410. Ságghi Lőrincz világoosi ca-
stellanus kapta. Utóbb a Massayaké lett, kik már 1516. Haraklyánról írták
magukat. 1520-ban Bagdy Pál is birtokosai közé tartozott. 1559. Bornemisza
kapta egy részét, de 1561. még tényleg Massay Imrée volt mind a 16
portája. — *Harna*, Csanakeszi vidékén feküdt 1344-ben. — *Harnyakfalva*

¹) *Bakocs-codex*, 438. *Csánki*, I. 732.

(Harnyakfalwa, Haryachfalwa, Hazyachfalwa) 1439—1445. a világosi uradalom kápolnai kerületében. — *Hasznaradamélfalva* 1439. már pusztá a világosi uradalom aranyági kerületében — *Háromház* (Haromhaz), Nadab közelében. 1473—1511. a Nadabyak és Dóczyak zálogjósága. — *Háromlábú* (Haromlabow) a mai Arad, Csanád és Békés határán lehetett. 1418. a Maróthyaké. 1465. Kasza-Perekhez tartozott. — *Hegenháza* (Hegenhaza) talán egy a már 1217. említett Chegyennel, hol pristaldus lakott. Kerecsen, Somos és Csente szomszédságában, a római sáncz irányában esett. 1418—1438. a Maróthyaké; 1464. Báthory, 1479. Ráskay és Czecey, 1483. és 1492. (zálogjogon) Dóczy, 1510. György ögróf kapta; 1548. az Erdőhegyiek pusztája. — *Herczeg* (Herseg) 1214. a Makra aljában, Apa közelében. Utóbb alkalmasint összeolvadt Moróczczal, mert ezt 1561-ben Herczeg-Moróczznak írja. A szintén Zarándban említett Herczegfalva (1439—1525.) a mai Herczegány, Hunyadban. — *Hernécsfalva* (Herniczfalwa, Hernecesth) 1464—1525. Báthory-jószág Madrizest vidékén. — *Hetény* (Hethyn) falura 1481. Dóczy, Csombolyi, Kasza és Baky tartott igényt. Világostól ny-ra feküdhett. — *Hodos*, a Vadász határában folyó Hodos mellett, régebben Farkas-, 1429-től Maróthy-birtok. Maróthy bánról még 1561. is Bán-Hodosnak nevezték. Ekkor már — 2 portával — királyi birtok. — **Hodos** és Tölgyes-Hodos, Algyesttől délre, a Hodos-patak mellett. Erdejét ma is cser- és tölgyfák alkotják. 1553. a Losonczyaké. 1561. már csak Hodost említik birtokukban; az is pusztult hely volt. — *Hodostó*, ezektől é-ra, valószínűleg ott feküdt, hol a Hodosba ömlik az Akatzelről jövő patak. 1553-ban a Losonczyaké. — *Holt* a mai Hold-Mézesben őrizte meg nevét¹⁾. Így csak 1574-ben találom írva. Valószínűleg egy *Holtkörös* (Holthkerews) faluval, melyet ugyane vidéken említ a Losonczyak 1553. évi igtató-levele s az 1561. évi adójegyzék. — *Hont* (Honth) a Fejér-Körös baloldalába Gurahoncznál ömlő patak (hajdan Hontesér) völgyében. Több Hont nevű falut találunk e völgyben. Legdélibb helye volt *Felső-Hont* (Felsew Honth), mely 1441—5. a világosi uradalomhoz tartozott. Összefüggött vele *Hontfalva*, melyet 1464., midőn Báthory kapta, Honczfalvának (Hwnczfalwa) írnak. Odább éjszakon feküdt **Hontesér** (Hontheser) 1441—5. és *Hontesérfalva*, melyeket 1464-ben már Hunczissornak és Hunczissorfalvának, 1519-ben Honczisornak és Jatrehonczurnak, 1525-ben pedig egyszerűen Honczisornak találunk írva. Ma is e néven áll a falu Gurahoncz és Szaturo közt. A Hontes-ér torkolatánál épült **Honttő**, (Hontheu), melyet 1439—1445. már fölváltva Hontheunek és Hunnczteunek írnak. Minthogy a Hont vizének tövében (torkolatánál) feküdt, csakis Gurahonczczal (szó szerént Honcz-száj) vehetjük egynek. Honttő most az arad-csanádi vasút végsőállomása. Korán el-

¹⁾ *Csánki* (I. 733.) Hont nevét keresi benne, holott Hont nevű falvak Honczisor és Gurahoncz közt voltak.

oláhosodott; 1519-ben már Gurahoncznak írják, de pl. 1784-ben is még egyszerűen csak Honcznak nevezi Forray alispán. — *Hosszú-Lászlófalva* (Hozywlazlofalwa) 1441—5. a világosi uradalomban.

Igriczverse (Igrechwerse) 1429. Sámolykeszi vidékén. — **Ivánfalva**, a mai Juonesd, Halmágytól dny-ra, a Fejér-Körös völgyében. 1441—5. a világosi uradalomban. — *Faroszlófalva* (Jaruslofalva, Jarozla-, Zarazlo-, Jarazlofalva), Szakács vidékén, 1439—1525. a világosi uradalomban. — *Jánosfalva* 1439. Aranyág kerületében. — *Jánosháza*, a lőkősházi s otlakai szőlők, Kétegyháza és a budapest-aradi vasút közt fekvő puszta. 1415-ben Jánosegyházának híjják egy család nevében. Nagy János Simándy Istvánnak, ez 1479. Dóczy Imrének zálogosította el. 1481., 1483., 1487. Csályai István, Varsányi Nagy Mihály s a Hathy-család is zálogba adta a maga részeit. 1488-ban Dóczy jobbágysai a szomszédokon erőszakoskodtak s az otlakaiakkal együtt rontottak a békési Földvára. 1497. Tálás András több földet foglalt el Dóczynétől, ki az egész falut még azon évben saját fiának adta el. 1509. Czibak Imre is földesurai közé tartozott. 1552-ben kapták Gallék. Palánkja 1558. épült, de már 1560. nyarán leégett, mire a törökök odahagyták. 1561-ben Banverics Péteré volt. — **Jenő** (Jenew, Kis-Jenew, Kyss-Jenew) a mai Kis-Jenő, a Fejér-Körös mellett. 1338-ban mint Szintye, Csuba, Bernót és Haraklyán szomszédját említik. Az 1374. évi váradi chartularium szerint a váradi káptalané volt. 1476. már Kis-Jenőnek, de — s azóta többször — bihari falunak írták, valószínűleg azért, mert a káptalanhoz tartozott. 1484-ben határjárást rendeltek el a káptalan Kis-Jenő (Kis Jenew) nevű falujának Nadab felé keletre eső érszegi határ részére nézve. 1507. a káptalan kisjenei hídját, melyen vámot is szedhetett, fegyveresen támadták meg az Erdőhegyiek. 1515. Kisjeney Bernát a bécsi egyetemen járt. 1552-ben 25 portával Biharban, 1564. ismét Zarándban sorolták föl¹⁾. — **Jószás**, Gurahonczczal szemben, a Jószás-patak torkolatának baloldalán. A Névtelen Jegyzőnek Jouxasa alatt e helyet, mint láttuk, nem érthetjük. 1553—1561. a Losonczyak faluja, Alsó- és Felső-Jószás néven. Ez utóbbi s az 1574. említett Kis-Jószás a mai Jószáshely, a patak másik oldalán. Most ez utóbbi a fejlettebb. — *Jugafalva* (Jwga-falwa) 1439—1445. a világosi uradalomban, Zöldes falu mellett.

Kakacsánfalva, Jenő vidékén; 1553. a Losonczyaké. — **Kakaró**, másképp Kakarófalva, ma Kakaró Buttyin és Almás közt, a Fejér-Körös mellett²⁾. 1439—1445. a világosi uradalomban; 1464—1525. a Báthoryaké. — *Kalodva*, l. Aradban. — **Kamarás** (Kamaras, Komoras), ma Nagy- és

¹⁾ Sőt 1484. Zarándba »vagy« Békésbe helyezi egy oklevél. *Csánki* (I. 611. és 773.) állandóan Biharhoz számítja. Különben a sarkadi határban (Bihar) is van egy Kis-Jenő. —

²⁾ P. Nagy László 1806. egy határjárás alkalmával Keresszegre, *Török* Gábor több Kórkaróra javasolta változtatni a nevét. A Kakaró azonban történeti név nemcsak Zarándban, hanem Aradban is.

Almás-Kamarás, Elektől dny-ra. 1452-ben Aradban, többször Csanádban, rendszeresen azonban Zarándban említik. 1403. a Maróthyak, 1439. a Marczalyak, 1452. a Hunyadiak kapták, kiknek egyébiránt már 1449. is volt tisztségük a faluban. 1471-ben Keszy Balázs e pusztá felét az aradi káptalannak adta. Csak ezt érthetjük a Bodzás és Kevermes közt felsorolt (s Maróthy bánról elnevezett) Bán-Kamarás alatt, hol 1561. Sarkady Farkasnak 17 portája volt. — *Karancs* (Karancz), ma erdőhegyi pusztá. (Kis-Karancsnak nevezik a Nadabtól délre levő pusztát is). Nadaby Tamás vajda Csegedy Mátyásnak és Vér Andrásnak, ez pedig 1492. Dóczy Imrénének zálogosította el. 1561-ben még 10 portája volt ott özv. Horváth Márknének. — **Karatna** vagy Korotna (Karathna, Korothna, Kirotna), a mai Krokna, Diecs és Holdmészes közt, a Fejér-Körös közelében. 1448-ban már a Losonczyaké volt Felső-Karatna, melyet Brankovics kápolnai vajdája és Csili Jankó ez évben megtámadott. 1553. és 1561. Alsó- és Felső-Korotna (ez utóbbi 3 portával) Losonczy István özvegyéé volt. 1732-ben már Kroknának írják. Mily soká fennmaradhattak a középkori intézmények, mutatja, hogy 1785. Kroknán még kenézség volt. — **Karulyos** (Karwlos, Karulos, Karalyos), a mai Kerülős, a karul- vagy karvalymadarakról így nevezve. 1334. már plébánia; a XV. századból csak egyszer (1462.) említik. 1519. Toldy László itteni makkos kertjét Brandenburgi György emberei pusztították, 1559. pedig a gyulai katonák. 1561-ben 8 portája Toldy László és Bethlen Gábor özvegyéé¹⁾. — *Karva-Györgyfalva* (Karwaggywrgfalwa) Tótfalu és Jugafalva közt, 1439. a világosi uradalom kápolnai kerületében. — *Kápolna*, a mai Arad- és Hunyadvármegye határán, Bonczesd, Rosztócs és Gurahoncz táján, a Fejér-Körös völgyében feküldhetett²⁾. 1439-ben Kápolnafalva kerületében 45 falu és 5 pusztá tartozott a világosi uradalomhoz. 1448—1451. Moga volt a halmágyi és kápolnai vajda. 1464-ben Kis- és Nagy-Kápolnának nevezték. «Kápolna vidéke» még 1561. is a Báthory-családé volt. — *Kávás* (Kawas), Görhe, Erdőhegy és Simánd közt. 1403. kapta Maróthy, ki itt 1406. határjárást tartatott. 1507-ben Corvin János özvegyéé volt; 1510. György örgróf kapta; 1559. Horváth Márk özvegyéé, kinek ott 1561-ben is 10 portája adózott. — *Kázmér* (Kazmeer, Kazmer, Kazmyr, Kezmer), 1326. a Salánkyak jószágá. — Zerénd vidékén, de mégis a Fejér-Körös balpartján épülhetett, mert plébániája 1334. a pankotai főesperességhez tartozott. 1519-ben a Báthoryaké. — *Kecskerez* (Kechkerez) Somos és Kereki közt; 1485. Horváth Pál elcserélte Vizesy Tóbiással. — *Kecskés-Kér*, 1. Kér. — *Keczer-Kutas*, 1. Kutas. — *Kemecse* (Khemeche), Nadab vidékén lehetett. A határában levő

1) *Aradvármegye* XVIII. századbeli jegyzőkönyveiben *Kerüllös*. — 2) *Rajnáld* modenai hg. adománylevele 1732-ben világosan említ »Kápolna, vel Kavna« nevű falut, mely a Taucz és Lugozó közt levő Kavnának felel meg; erről azonban, a középkorból, nincsenek adataink.

érháti kúriát Pipály Balázs és Lőrinczy Albert elcserélte, 300 frt. ráfizetéssel, Massay Benedek szilasi telkével. — *Kenderató* (Kenderatho), most Monyoró pusztája, Bokszeztől délre, Kontrató néven. 1553. és 1561. a Losonczyaké. Még 1650. és 1667. is Kenderatónak, de már 1749-ben Kontratónak írják. Eredeti neve valószínűleg Kenderestó volt, mint egy, a sámolyseszi uradalomhoz tartozó erdőé 1429-ben. — *Kengyel*, Miske és Otlaka közt. 1453. a Keczerék s ezektől 1497. a Miskeyek kapták. 1559. itt is hatalmaskodtak a gyulai katonák. — *Kerecsen* (Kerechen) Kemece közelében, Csintye és Somos közt. 1326. a Salánkyaké. 1344. Kerecsen határos volt Nagy-Somossal a Fejér-Körös mellett. — **Kereki** (Kereky, Kereuk, Kerek), a mai Kereki, Galsa és F.-Varsánd közt. 1326. a Salánkyaké. 1396. említik a határában támadó Pogányeret, melynek száraz medre most is barázdálja a falu ék-i határát. 1418—1426. Maróthyé. 1485. Horváth Pál elcserélte Vizessyvel. 1536. már állott a vára. Simonkerekely és Erdőkerekely nevű családnevek már a XV. században utalnak e tájra. 1556. Erdős-Kereki (Erdews-kerekely) egyes részeit Kisserjényi és 1560-ban Bácsmegeyey kapta. 1561-ben Egyházaskerek már jobbadán elpusztult; földesurai Móre Mihály, Jász Lukács, Horváth János, Pipály Bernát és Simon Bálint. — *Kerektó* (Kerektou, Karactou), talán a most érintett Egyházas-Kereki; 1334. már mint plébániát említik. Kereki és Zaránd közt ma is jókora tófenék van. — **Kereszte-Jánosfalva** (Kerezthe Janusfalwa), a mai Krisztes, Halmágytól é-ra, Banyesd közelében. 1464. Báthory kapta. (Karasztfalva, a mai Hunyadban, a mai Karasztó helyén feküdt.) — *Kermeszinfalva*, 1445. az aranyági kerületben. — **Kertes** (Kerthews, Kerthes), a mai Kertes, B.-Sebestől é-ra. 1553. Alsó-, Felső-, Méztlő- és Bara-Kertes, 1561-ben pedig Kápolnás-, Császár- és Mihály-Kertes a Losonczyaké. E falvak — melyek közül háromban már 1561. is csak 2 porta volt — egymás közvetlen közelében, a Kertes-patak völgyében feküdtek. Bara-Kertes talán kissé kelet felé, Doncsény irányában, hol Barafalva állott. — *Kerva*, Kiszindia vidékén; 1471. az Ábrahámffaktól a Vérekek vették zálogba. — **Keszend** (Kuzund, Kuszund, Kuzynd, Kewzend, Kuzynd, Közönd), a mai Kiszindia, Buttyintól délre¹⁾. Az Ábrahámffaknak már 1350-ben négy aranybánya-telepök volt ezen nem kevesebb, mint 8 részből álló faluban, mely még a XVIII. században is 5 hegyen feküdt, 8 különböző névvel²⁾. Az egyiket Martonoskeszendnek (Mortunus-

¹⁾ Aradvármegye 1890. szept. 18. kérdést téven Kiszindia nevének megállapítása végett, a belügyminisztérium a Keszend-név használatát rendelte el. (*Alföld*, 1890., 244. sz.) A XIV. században s még 1571—1651. közt is Közönd, vagy Kőszönd volt a kiejtés, vagy épen Kőszend. *Csánki* (I. 737.) Kőszendnek írta. Hogy az okmányok határozatlansága mellett is helyesen kereste e falut Kiszindia helyén, bizonyítják a bányászatnak e vidéken levő ősrégi nyomai. — ²⁾ Gavrány, Csolt, Vályere, Haburecz, Prum. A múlt században még Alsó- és Felső-Keszindia s Pajzsán, mely azóta külön község lett. (*Vályi*, Magyarország.

kuzyndy) hitták. — 1361. is említi Lajos király, hogy aranyat mostak a Keszend-patakban. 1471. az Ábrahámffyak zálogba adták Vér Andrásnak. 1574. Közönd néven Kurt bég faluja volt. — *Keszi*, I. Csana-, Váras-, Kő- és Sámoly-Keszi. A már 1232. említett Keszi (Gyula mellett) most Békéshez tartozik. — **Keved** (Kewed), a mai Kujed, mely 5 dombon van elszórva. 1553-ban csakugyan öt ilyenű falujok volt a Losonczyaknak; t.-i. Felső-, Kis-, Pap- és Dragán-Keved és Keved-Kápolnás. Még 1650-ben is Kövednek írták. E falvak a Köved- és Hodos-patak völgyének találkozásánál épültek. — **Kér**, a mai Kurta-Kér, a Csiger balpartján. 1332-ben Kecskékéri Péter megintette Kecskés-Kéren levő egy sessioja miatt Baka Miklós özvegyét; 1482. Marcziházy László a Pethókkal egy kecskés-kéri részbirtok miatt egyezkedett. Nemes-Kér mint Feltóti *Bereczky* Benedek jószágá, 1526. táján tűnik föl. Nemes-Kis-Kér 1561. Vajda Lászlóé volt. Ellenben már 1427—1446. virágzott Gacsál-Kér, vagy Kacsál-Kér, melyben 1561. a Méregh- és Toldy-család volt a birtokos. — *Kérfalva* (Keerfalwa) 1441—5. a világosi uradalomban, Szakács mellett. — *Király*, (Kyráli, Kerali), Székudvar pusztája, Sikló, Szent-Márton és Simánd közt. Több faluból alakult. Már 1374. állott Egyházaskirály (Eghazaskyraly), noha 1334. Királyt nem találjuk a plébániák közt. 1374. vele együtt említik Kis-Királyt (Kyskyraly) is. 1387-ben már Szent-Királynak (Zentkeral) írja az aradi káptalan, mely tiltakozik az ellen, hogy Zsigmond a Losonczyaknak adja. Utóbb rendszeren Szenteskirálynak (Zentheskiral, Zenteskiral) írják. Egyházas-, Szentes- és Kis-Király egymás tőszomszédságában állottak s nagy darab föld tartozott e 3 faluhoz. Az 1394. tartott határjárás szerint területén feküdt a Hóhalom, Szék, Meggyes, egy fás mező, Árokszék, mely mellett Görhéről Királyiba vezetett az út s onnan Mácsa felé ment tovább; azután szántóföldek közt vitt a Szívesút. Az éjszaki határon két régi kút is volt; egyik a Horgasérben. A Sátorhalom csúcsán határdombot hánytak. Birtokosai az Ábrahámffyak, Keczerék s az egri káptalan. 1406-ban az aradi káptalan már a Maróthyak javára járta be határait, 1412. beigtatta Siket Demeter fiait s 1420. kiadta az Erdőhegyieknek Királyit illető s nála letett íratait. Az Erdőhegyiek szenteskirályi javait 1466. Kalmár Balázs vette zálogba s ebbe 1468. statuálták is. 1479. a száműzött Erdőhegyinek királyi részeit Ráskay és Czecey, 1552. Kis-Királyt Császár és Belényes s 1563. Vizesyék kapták. 1561-ben Szentes-Királynak már csak 7 portája volt; de 6 compossora közt még 2 Erdőhegyit találunk. — *Királymezeje* (Keralmezei, Kyralmezeje), Harna és Méhlő közt a sámolykeszi uradalomban, a Barakonyi-ér mellett feküdt 1344-ben. 1429. Farkas Illés magvaszakadtával Maróthy János kapta. 1561. a királyé. — *Kirsa-Péter-lakása*, 1439. a világosi uradalomban, Szakács táján. 1525.

II. 372. s *Aradm.* jk., 1782. nov. 13.) A kiszindiaiak csak 1782. kérték, hogy 3 völgyből egybe vonúlhassanak.

a Báthoryaké Kirsafalva (Kersefalwa) néven. — *Kis-Agyagbél*, l. Agyagbél. — *Kis-Bánya*, l. Bányafalva. — *Kis-Bátor*, l. Bátor. — *Kis-Bernót*, l. Bernót. — *Kis-Bodon*, l. Bodon. — *Kis-Fenő*, l. Jenő. — *Kis-Kápolna*, l. Kápolna. — *Kis-Király*, l. Király. — *Kis-Láz*, l. Láz. — *Kis-Morócz*, l. Morócz. — *Kis-Nyágra*, l. Nyágra. — *Kis-Nyüved*, l. Nyüved. — *Kis-Ocs*, l. Ocs. — *Kis-Sáros*, l. Sáros. — *Kis-Somos*, l. Somos. — *Kis-Vaja*, l. Vaja. — *Kis-Zöldes*, l. Zöldes. — **Kocsoba** (Kochyoba), a mai Kocsuba, 1553. a Losonczyaké, 1574. (Kazoba néven) Haszán spáhié. — *Kolt* (Cholth, Koth, Kooth, Kolth, Kolt), még a XVIII. században is (Kót vagy Kocs néven) Ágya pusztája. 1332—7-ben plébánia. Eredetileg a Bethleneké és Neczpályaké volt. — 1549—1561. mint Apáti és Gurba táján levő pusztult falut említik s birtokosai a Bethlen-, Méregh- és Szabó-családok. — **Komlós** (Komlous, Conlous, Komlos), Ó-Komlós néven ma Szent-Annának éjszakkéleti része. 1334. már plébánia s 1415-ben is állott határában szent Miklós tiszteletére egy «oraculum» (inkább talán oratorium). Ugyanakkor egy Csemelverme (Chemelwerme) nevű határrészét is említik. 1549-ben bírása Kincses János volt s jobbágya egészen magyar. Földesurai 1549—1561. a Massayak és Sasyak. Már 1559. dúltak benne a gyulai katonák és 1561. csak 8 portából állott. 1563-ban Vizesyék kapták. — *Korcsomárosfalva* Közönd (Kiszindia) vidékén az Ábrahámffyaké volt, kiktől 1471. Vér András vette zálogba. — *Kornásfalva*, vagy Kornyafalva, most Kornyest-pusztá, Repszegtől keletre; 1553—61. a Losonczyaké. — *Könyafalva*, Jenő vidékén, 1553. szintén az övék volt. — *Köbli* (Kwbly, Kubli, Kebly, Kegbli, Kewbly), a Fejér-Körösbe szakadó Nagyér torkolatánál. A Fejér-Körösön (1438.) réve volt. Hozzá tartozott Mácsaszék is. A simándi útvonalba esett. 1403. óta a Maróthyaké, kik 1464—5. az Erdőhegyiek részjóságait is megszerzték. 1473. Báthory, 1479. Ráskay és Czeczey, 1483. — zálogjogon — Dóczy, 1510. György örgróf kapta egy részét. 1548-ban ismét az Erdőhegyieké volt, de már mint pusztá. — *Ködegyház* (Kwdeghaz, Kewdegyház, Kewdeghaz, Kydeghaz, Kydeghaztheleke) Gyarmat, Verese gyház, Földhíd és Keszi vidékén, a Fejér-Körös közelében feküdt¹⁾. 1477. a Nadabyaké, de már 1478. zálogba s 1494. teljesen is megvette tőlük Dóczy, kinek családjával azonban e helyért még 1520. is pöröltek a Nadabyak. Ugyanazon (1520.) évben Ködegyháztelekére s más javaira tábláztatta be Dóczy Ferencz a Macedóniai Miklóstól kölcsönvett összeget. A XV.—XVI. századbeli oklevelek már mindenütt pusztának mondják; de «egyház» neve tanúsítja, hogy valaha falu volt. — *Középegyház* (Kezep Eghaz) Szent-

¹⁾ Nem egy tehát Kétegyházával, melyet szintén Zarándhoz számítottak ugyan, de melyet már 1412—1420. Ketheghaznak írtak. E Kétegyházát 1582 világosan Békéshez sorolták. V. ö *Haan*, Békésm. Tört., I. 217—9. *Csínki* (I. 735. és 737.) szintén világosan megkülönbözteti a két falut.

György és Király vidékén eleintén az Erdőhegyieké, 1479. után a Ráskayaké és Czeczeyeké. — *Közép-Siklós*, I. Siklós. — *Közép-Varsány*, I. Varsány. — *Kő-Keszi* (Kekezhi) falut, Csana- és Sámoly-Keszi szomszédságában, Corvin János 1560. Máté vajdának adta. — *Kőszoros* (Kewzoros), valahol a Kinsurivölgyben, Kertestől k-re; 1553. a Losonczyaké. — **Krajkova** (Kraykova, Kraikoua), utóbb Krokova, Diécs-községbe olvadt. 1553—61. a Losonczyaké volt, 2 portával. — *Kriminász* (Cremenosa, Criminaz), a mai Kriminyosza-(Tűzköves)-völgyben feküdt, Józászhelytől k-re. 1430—5. a világosi uradalom kápolnai kerületében. — **Kurtegyház** (Kurteghaz), a mai Kurtics¹⁾, 1519. a Báthoryaké, 1559. Kurta-Fejéregyház néven a Ravazdyaké, 1561. Méregh Ferenczé és Fígedy Mihályé. E században már pusztá volt. 1645. Kurtile a neve. — *Kutas* (Kwthos, Kuthos, Kwthus, Kuthus, Kwtas), másképp Keczer-Kutas (Keczer Kuthos, Kecher-Kuthas, Keczer Kwtas), a mai Kutas-pusztá, Mácsa, Kevermes és Kis-Iratos közt²⁾. Előnevét ősi birtokosáról, a Keczer-családról vette. 1437. a Herczegh-család követelte. Mátyás király elvette Keczer Mihálytól és zálogba vetette Muroni Vér Andrásnak, de 1479. ismét visszaváltotta tőle s 1480. Czeczey Máténak, Köte János pedig a maga kutasi részjóságait, melyeket Keczer Imrétől vett zálogba, Dóczy Imrének zálogosította el. 1484-ben Czeczey és Dóczy keczer-kutasi jobbágysai a Jaksicsok jóságait dúlták, míg 1485. Keczer-Kutason két iratosi jobbágy követett el lopást. 1488. a Keczerék perrel követelték vissza kutasi javaikat Czeczeytől s úgy látszik, eredménnyel, mert Keczer Ambrus és Ferencz 1520-ban Kutas miatt már egymással pereltek. 1524. Kutasi András Bécsben tanult. 1528. Kutast Bessenyei István, 1556. Horváth, Marinics és Gál kapta I. Ferdinándtól. 1559. e faluban is dúltak a gyulai katonák. 1560—1-ben Kutast a Keczerék — János, majd János-Zsigmond hívei — egymás közt elcserélték s 1564. kölcsönösen való örökösödésükre nézve szerződtek a Drághyakkal. 1561-ben a falu 21 portájának birtokosa Balassa János és Keczer Ferencz.

Lalfalva (Lalfalua) Agris vidékén, 1406—9. oláh falu az egregyi uradalomban. — **Lazur** (Lazwr, Lazul, Lazura, Lazwra) vagy Lazurfalva (Laturfalva, Lazwrfalva), a mai Lazur (Irtásfalva), Halmágytól ény-ra. Először 1427. említik. 1441. Maróthy, 1464. Báthory, 1477. Bánffy, 1510. György őgróf kapta. — **Láz** (Nagy- és Kis-Laaz), a mai Láz, Déznától délre; 1553—1561. a Losonczyaké volt, de már pusztán állott. — **Lésza** (Leza), most Leásza vagy Soványfalva, Halmágytól ny-ra; 1439. Brankovics, 1477. Bánffy kapta. — **Liszcsora** (Lyzchora), ma Lestyora, Halmágytól ény-ra. 1477. a Bánffyaké. — **Lonka** (Lonka, Lonkaa, Lunka),

¹⁾ *Tört. Ért.*, 1883., 159. A középkorban (1430.) Aradnak is volt egy Kortegfenék nevű erdőrésze (*Adattár*, II. 259.), nem-messze Kurticstől. Valószínű, hogy mindakettő egy Kurtegy nevű magyarról vette a nevét. — ²⁾ *Fábián*, *Kozma* és *Rácz*, hibás másolat alapján, Ezerszer-, vagy Ezerezer-Kutasnak írják.

vagy Lonkafalva, a világosi uradalom kápolnai kerületében 1439—1561., Almás, Ples és Kakaró közt feküdt és csak 1818. csatolták Almáshoz. Alsó-Lunkát 1464. Báthory kapta. — *Loránthalma* (Loranthalma) Ágya vidékén feküdt. 1467—1561. említik. — *Lónya* (Lonya, Lonja) Járkos, Kujed és Buttyin közt állott. 1498—1561. a Losonczyaké. — *Lőkősegyháza* (Leokuseghaz, Lewkeshaza, Leökösháza), a mai Lőkösháza-puszta és vasúti állomás. Nevét Lőkös nevű aradi comesről (1364.) vehette. 1418. Lőkősegyház a Maróthyaké; 1507. Corvin János özvegye s a Báthoryak pereltek érte s ugyanakkor Mezőgyáni Miklós itt több jobbágyát megölette. 1510. György ögróf kapta. 1559. ismét kincstári falu. 1561. még 22 kapuból állott. — **Lugozó** (Lugozo) Silingyia és Kavna közt, 1561. a világosi Báthory-uradalomhoz tartozott. — *Lukácsfalva* (Lukachfalwa, Lukasfalwa, Lukatfalwa), Honczisor és Zöldes közt, a mai Szaturó helyén vagy közelében feküdhett. 1437—1546. a Herczegh-család igényelte, de 1464. Báthory kapta. — *Lukácsúja* (Lukachwcyja) ugyanazon tájon; 1439. Brankovics kapta. — *Lupsafalva* (Lubsanfalwa, Lupsafalwa), másképp Fodor-Lupsafalwa, 1439. és 1464. a világosi uradalomban; de már 1553. a Losonczyaké, Kápolna vidékén, Berza és Kurta-Kér közt.

Madárságfalva (Madarsagfalwa, Madarsakfalwa, Madersak, Madársok), a mai Madrizest, S.-Bucsavától ny-ra¹). 1441. Maróthy, 1445. Hunyady, 1464. Báthory, 1552. a Losonczyak nőiága kapta. — *Madjafalva* (Madyafalwa), másképp Madjaffalva (Madyaffalwa), valahol Kakaró környékén; 1441—5. a világosi uradalomban. — *Magas-Demeterfalva*, Kakaró szomszédságában feküdt 1439-ben. — **Magulicza** (Maglwyicza, Magalucha, Magwlyschya, Magurich, Magyorich), a mai Magulicza, Vidra közelében. 1427. óta van nyoma; 1439—1445. és 1461. a világosi uradalomban; 1477. a Bánffyaké. — *Magyar-Dud*, l. Dud. — *Makrafarka*, a Makrahegy aljában feküdt; 1214. Boleszlótól a leleszi konvent kapta. — *Makzina* (Makzyna, Maczina), valahol Pankota és Kiszindia közt; 1508. az Ábrahámffyaké. — *Marót* (Maroth, Marod), a mai Moroda, Pankotától ék-re, a Csiger mellett. 1508. az Ábrahámffyaktól zálogképen Haraszthy Györgyhöz került; 1561. a Székely-, Kolbász-, Ábrahámffy- és Vér-család osztozott a pusztult falun; 1564. Csányi Bernát a maga itt levő részét Mernyey Jánosnak adta²). — *Martonteleke*, Világostól nyugatra, Arad határán lehetett. 1335. Sinka mester solymosi várnagyé volt³). — *Mazzagfalva* (Mazzagfalwa, Mazzakfalwa) 1429. a sámolykeszi uradalomban feküdt, Somoszkész közelében. 1561. a kincstár pusztá falujá. — **Mácsa** (Machya, Macha, Macza), a mai Mácsa, Kurtics és Szent-Márton közt. Az aradi

¹) Lehet, hogy *Madársókfalvának* ejtették; a sok egyértelmű a fokkal (pl. Malomsok, Malomfok) s a költöző madarak egyik pihenőhelye meg is érdemli e nevet. *Madársáknak* aligha ejtették. *Csánki* (I. 739.) szerint Madarsákfalvának kell kimondani. — ²) Masar falura nézve I. Vásári. — ³) Lelesz. Metal. divers. cottuum. Zarand et Arad. I. (*Csánki* szíves közlése.)

prépostság ősi jóságá, mely 1380. a káptalannak jutott osztályrészül; 1394-ben a Székudvar és Király felől jövő útvonalba esett. Ősi birtokosai a Keczerék is; 1458. Keczer Istvánné s fiai tiltakoztak az ellen, hogy Keczer Lukács Mácsát elidegenítse; Keczer Mihály hűtlensége után a kincstár Vér Andrásnak vetette zálogba, de tőle 1479. visszaváltotta. 1480. Czeczey, 1481. Dóczy vette zálogba s e miatt 1488. pörölt is a két úr; 1520. viszont Keczer Ambrus pörölt az ősi javakért; egy részét 1528. Besseney István kapta; 1559. Bornemisza gyulai kapitány dúlta; 1560. a Keczerék egymás közt elcserélték s a falu 17 kapuja 1561. Keczer Ferenczé és Balassa Jánosé volt; 1564. a Keczerék és Drághyak Mácsára nézve is biztosították kölcsönösen való örökösödésüket. — Mácsaszéke nevű mező 1438. Köbli határában is volt. — *Mátyás-Vassánya*, l. Varsány, a városok közt. — *Medvefalvát* (Medwefalwa) 1439—41. a világi uradalomban aranyági, 1445. körösbányai falvakkal együtt említik. 1464. a Báthoryaké. — *Medvésfalva* (Medwesfalwa) Székas- és Felső-Aranyág közt feküdt 1464-ben; 1519. már Medvés-Aranyágnak nevezték s így e faluba olvadt. — *Megyer*, vagy Boros-Megyer (Mager, Meger, Megyer) valószínűleg a mai Új-Pankota helyén feküdt. 1214-ben gyümölcsösét és malmát, 1334. plébániáját említik. 1388., 1507. s 1563. az aradi káptalan egyik jóságának mondják. De nemes földesurai is voltak. 1406. általában szólnak a megyeri nemesekről¹⁾; ezek közé tartozott 1494. Báthory István s András és Kolbász Lőrincz, 1508—19. Ábrahámffy és — zálogjogon — Haraszthy, 1519. Báthory, 1559. Bornemisza, 1561-ben Kerecsényi. Ez évben a falu még 71 portából állt, a miből 25 az aradi káptalané, a többi pedig világi uraké volt. 1519. már Boros-Megyer a neve; e nevénel bortermelése még régibb lehet. — **Meggyes**, korábban Meggyesegyház (Megyes, Meggyes, Medgyes), most Bodzással egybeolvadva, Medgyes-Bodzás. Régi templomáról neve tanúskodik. 1418. a Maróthyaké, 1437. a Herczegheké, 1488. a kincstáré, utóbb Corvin Jánosé, ki 1504. Gerdasics Péter deáknak s jegyesének adta s 1506. be is igtattatta; Péter deák 1517. büszkén nevezte magát meggyesi nemesnek. Hosszú életet élt; meggyesi javait 1559. eladta a Gál-Ispánoknak, kik ott már 1518. szerettek földet, de azt 1520. át kellett engedniök György örgrófnak; 1553. azonban új adományt kaptak reá. 1549. e falut Csanádhhoz számították. — *Meggyestelek* 1394. Görhe és Székudvar közt feküdt. — **Menyéd** (Menyed) a mai Minyád, Bohány és Nyágra közt; 1553—1561. Alsó- és Felső-Menyéd néven a Losonczyak pusztult faluja²⁾. — *Meszlény*, utóbb Meszlénymező (Mechlen, Mezlenmezeu) a Makraaljában, a sámolykeszi uradalomban, Apateleik táján. Először 1214. említik. 1429. előtt a Farkasoké, azután a Maróthyaké. Ekkor már elpusz-

¹⁾ *Kaply-lt. Csánki*, I. 740. — ²⁾ *Kozma* (Zaránd, 33.) az 1561. jegyzékben hibásan írja Ményesnek.

túlt a kastélya. — *Méhlő* (Mehleu) Váras-Keszi és Apáti vidékén feküdt 1344. — *Ménes*, l. Alsó- és Felső-Ménes. — *Ménesakol* 1429. Vadász és Csegedszeg határában állott. — **Mézes** (Myzes, Mezes), e század elejétől Holt (Hold) faluval együtt képezi Holdmézest. 1553—61. a Losonczyaké. — *Mézlő-Dud*, l. Dud. — *Mézlő-Kertes* és *Mihály-Kertes*, l. Kertes. — *Mikespusztatelek*, Agris (Egregy) vidékén, 1494. a Báthoryak kezéről visszakerült a Kolbászokhoz. — *Miklósfalva* (Myklosfalwa) a Hegyes éjszaki lejtőjén feküdhett. 1464. a Báthoryak kapták; 1475. külön vajdája volt. — *Mikodánhoncza* (Mykodanhonchya) Gurahoncztól dk-re, a Bonteo-celmicu és Magura közt, a Vale Vaciban, a mai Trihonz-pusztá táján állhatott. 1439. Brankovicsé. — *Mikófalva* (1427-ben Mikefalva néven) 1441—5. Világoshoz tartozott. Nem lehetetlen, hogy Mikespusztatelekét kell alatta értenünk. — *Miladini*, vagy Miladini-Jánosfalva, 1439. az aranyági kerületben. — **Miske** (Myske, Miske), már 1249. család- és keresztnév; a Töz mellett, Ágyától é-ra, ma is álló falu. 1332—7. plébánia. 1393. már a Miskeyeké. 1418. a Maróthyak tiltakoztak a miskei nemesek birtokháborításai ellen. 1453. Keczer kapta; 1480. zálogba vette Czeczey; 1497. kikapták a leánynegyedet a Keczerék; 1543. Pathócsyé; 1558. Kerestheli kapta; 1561-ben 40 portája volt (Méreg, Móre, Miskey, Dersfy, Nádassy, Perkuti és Borbély birtokában. 1564. a Keczerék és Drághyak ezt is bevonták kölcsönösen való örökösödésükbe. — **Monyorós** (Monyoros), már 1341-ben egyúttal személynév, a mai Monyorós, Bokszeg és Repszeg közt, a Fejér-Körös mellett. Eredetileg az Ábrahámffyaké volt, kik azonban 1508. elzalogosították Alsó-Monyoróst részben, a Felsőt pedig egészen. 1515. birtokába ígtatták Buttháni Pétert. — *Morócz* (Morach, Moruch, Moroch, Maroh, Morocz) egyúttal személynév, — ma Szt.-Anna pusztája. A Nádorcsatornának Szöllös és Simánd közt levő részét most is Moróczi-csatornának nevezik¹⁾. 1332—7. plébánia. 1403. Maróthy kapta; 1453. említik először a Moróczy-családot. 1507. e falu Corvin János özvegyéé, 1510. György örgrófé. Birtokosai voltak az Erőssek, Dersyek és Horváthok is. 1556. és 1560. Kisserjényi Pál, Káthay Imre és Bethlen Anna kapott itt javakat. 1561. mindamellert királyi birtok 36 és Herczegh-Morócz 4 kapuval. (L. Herczeg). Csupán Kis-Moróczon volt 4 nemesnek 3 portája. — **Mosza-Györgyfalva** (Moztagywrghfalwa), később Mosztafalva (Mestefalwa, Muzthafalwa), a mai Musztesd, Szakácsi és Bogyest közt; 1602. már Musztecznek írják. Határában régi bányamívelés nyomaival. 1439. Brankovics, 1464. a Báthory-család kapta, melyé volt a falu 1519. és 1525. is és csak 1602. vált meg tőle.

Nadab (Nodob, Nadob, Nadab, Naab), Kis-Jenő és Simánd közt fek-

¹⁾ *Rács* (Zaránd, 212.) szerint romjai Vadász határában az egyik Kunhalmon látszanak. Nem lehet összetéveszteni Szentmoróczczal sem, mely Gyula mellett feküdt. (Békésm. tört. évk. X. 15.)

szik. Hasonlónevű hely Fejérmegyében is van. 1241. közelében sokan estek áldozatul a tatároknak. 1334. plébánia. 1347. nádori gyűlést tartott itten Gútkeledy Miklós. 1418. köznemesei a Maróthyak szomszédos javait háborgatták. 1449.—1520. közt számos adatunk van a Nadaby-család itteni birtokviszonyairól. (L. «Nadaby-család.») 1464—1561. (részben zálogjogon) a Dóczyak s 1511. óta a Tarcsayak is birtokosok. Mindkét család kúriáját említik 1481. és 1486.; innen, illetőleg a várhelyről egyes szép domborműves kályhacserepek maradtak fenn. 1497—1520. malmai voltak Nadabnak s a Körösön vámot szedhetett. 1561-ben 19 kapuja Dóczy Gáboré, Horváth Boldizsáré és Báthory Ferenczé. Váráról már volt szó. — *Nagy-Bárd*, l. Bárd. — *Nagy-Bernót*, l. Bernót. — *Nagy-Kápolna*, l. Kápolna. — **Nagy-Patak** (Naghpatak), a mai Valemare, a Nagy- és Józszáspatak egyesülésénél, Fényestől ék-re; 1553—1561. a Losonczyaké. — *Nagy-Nyüved*, l. Nyüved. — *Nagy-Sáros*, l. Sáros. — *Nagy-Somos*, l. Somos. — *Nagy-Zerénd*, l. Zerénd. — **Nádalbafalva**, melynek neve az Ábrahámfiyak Albófalva nevű helységére emlékeztet, Szuszány és Monyásza közt a mai Nadalbest. 1553—1561. a Losonczyaké. — *Nádas*, a Csiger egy oldal völgyében, Kreszta-Ménestől délre. 1464. szerezhették meg a Báthoryak s az övék volt 1561. is. — *Nádashatár* 1429. a sámolyleszi uradalomban. — *Nemesfalu* (Nemesfalw) 1439—1445. az aranyági kerületben feküdt. — *Nemes-Kér*, l. Kér. — *Nemes-Pél*, l. Pél. — *Nemes-Vásári*, l. Vásári. — **Nyágra**, a mai Nyágra, Nadalbest és Minyád közt. 1553. Kis- és Vratyknegra, alkalmasint az 1561. említett Nagynagra, a Losonczyaké. — *Nyermeig* (Nermygh) Lazur, Vidra és Acsucza vidékén, 1477. a Bánffyaké¹⁾. — *Nyék* (Nyeek, Nyek, Neck) Szent-Anna, Simánd és Tövisgyháza közt; most puszta, jobbadán Sz.-Anna határában. Zarándi családnévben már 1396. előfordúl. 1483. zálogjogon Massaytól Dóczy kapja, ki 1492. özv. Barcsayné ellen hatalmaskodik. 1493. Dóczy több újabb részbirtokot szerzett; özvegye 1497. Dóczy Ferencznek adta el. 1520. a Massayak nyéki jobbágyaikkal a haraklyáni erdőben hatalmaskodtak; 1536. visszadták az Erdélyi György részjóságait; 1559. Massay Imréné a falu nagy része, de Bornemisza is adományt kap reá. 1564. Massay, Liszthy, Szentmiklósy, Szalay és Vizesy a földesura; ez utóbbi forma szerint csak 1563. nyerte vissza nyéki javait, de halála után már 1561. Cséffy Balázs kapta azokat, mi ellen Massay Imre azonnal tiltakozott. — *Nyikád* (Nikad) 1214. a Makra-aljában feküdt. — *Nyüved*, utóbb Nyüvedtelek (Neueg, Nyuegh, Neuegy, Niuektelek, Nevedtelek, Nyuetelek) Bél és Gurba irányában, de már a Fejér-Körös mellett feküdt. 1261—1412. az egi püspöké, kit Derecskey Pál világosi várnagy háborgatott e birtokban 1412. — A faluban plébánia állott már 1332—7.; 1502—1561. a Losonczyaké, Kis- és Nagy-Nyüved néven.

¹⁾ Egy Nyermeig ma is falu Bihar és Arad határán, Kertestől é-ra.

Ocs (Olch), a mai Ocs, Halmágytól délre ott, hol a Fejér-Körös Aradba jön; 1439. Kis-Ocs (Kisolch) Brankovics faluja volt. Bizonyosan volt egy Nagy-Ocs nevű falu is, a mint Ocs és Ocsisor most is egymás mellett fekszik. — *Oprisafalva*, Acsuva közelében, 1439. a világosi uradalomban. — *Oroszútja* falut, Láz, Krokna és Alsófalú vidékén, 1589. új adományúl kapta Dégel Márton. — *Oszoffalva* (Ozzoifalwa, Osziofalva, Wazzwyfalva), Dézna-vár tövében feküdt, hol a Oszoj-várhegy (az Ozzoi) őrzi nevét¹⁾. 1464—1525. a Báthoryaké. — **Otlaka** (Olthlaka, Athlaka, Othlaka), a mai Otlaka, vasúti állomás, Elek és Sikló közt. Először 1438. egy határjárás alkalmával említik. 1453. a Kecerek kapták, kiktől időközben elkobozta a kincstár s ezé volt 1488. is, midőn otlakiak is résztvettek a földvári támadásban. 1497. a Kecerektől a Miskeyek kapták. 1499. Keszy Péter is kapott 2 sessiot. 1519. Brandenburgi Györgyé, kinek 1520. a maga itt levő részeit is elzálogosította Gál-Ispán. 1552. a Gálok, 1560. a Kisszerjényiek szerezték meg. 1561. (18 kapuval) földesura Gál István, Bagdy Ferencz, Massay Imre és Miskey András. — *Ökörítő* (Ewkerytho), Monyoró és Kalácsa közt. 1515. Buttháni kapta. (Ökrös, ugyane tájon, 1344. zarándi, most bihari falu). — *Ölyved* (Elweth, Elwed, Wlweth, mai kimondásban Ölvegy.) Romjai Kerülő határában, a Töz holtmedre mellett láthatók. 1433. említik először (a csanádi Ölyvedet 1428.). 1495. Corvin Jánosé. 1510. György ögróf kapta. 1559. Bethlen Gábornak, 1561. Bethlen Gábor, Toldy László s Kis-Toldy Miklós özvegyeinek s Balog Lászlónak pusztá faluja. — *Ősi* (Ewsy, Ewzy), 1. Betlenősi mezővárost és Gorzsás-Ősit. 1413—79. a Bethleneké s Neczpályaké. A 2, vagy talán 3 Ősi egymás szomszédságában állott. — *Őstelek* (Ewsthelek, Ewstheleke), ma Őstelek-pusztá, Fazekas-Varsándtól kissé keletre. 1485. Vizesy Tóbiás 3 jobbágytelket cserélt itt el Horváth Pállal. 1532. Massay és Tóth perelt érte s a határában levő Gyakor-erdőért. 1563. Vizesyék új adományúl kapták.

Panusa (Panussa) később Panusest, Bucsáva körül, 1441—1525. a világosi uradalomban. — *Papfalva*, 1429. a sámolykeszi uradalomban. — Egy másik *Papfalva* 1406—9. az egregyi várhoz tartozott, a Siklós völgyében. — *Pap-Istvánfalva* 1439. a kápolnai kerületben. — *Pálfalva* ugyanakkor Aranyág vidékén. — *Pecsér* (Pecher, Peczer, Pelcher, Pether, Pecheer) nevét Székudvar mellett a picséri dombok őrzik. Az egri püspökség ősi s 1261. új adományúl nyert birtoka; utóbb egyes nemeseké. 1334. plébánia. 1492. a Nadabyaknak a Csegedyek és Vérek kezein levő zálogjavit Dóczy Imre vette át. 1510. ismét a Nadabyaké; 1561. az elszegényedett Budayakon kívül a Jász- és Bede-családnak volt itt 15 portája. — *Pestere* (Pesther) Acsuva, Pojána és Lazur vidékén; 1510. György

¹⁾ *Csánki* (I. 741.) szerint Józásznak, vagy Józászhelynek látszik megfelelni. Oszoj nevű hegy a Pilis-Gerecse csoportjában is van. Oszoj=Ozul.

örgróf kapta. — *Pető-Varsány*, 1. Varsány. — **Pél** (Pyli, Pyl, Pel, Paly, Pywl, Peel, Peli), a mai Nagy-Pél, Gyula-Varsánd és Otlaka közt. 1280. Apa comes fiaitól a kunok elfoglalták, de 1283., Vancsok özvegyétől elvéve, jogos tulajdonosainak vissza adta IV. László. 1334. plébánia. 1338. a Varsányiak egymás közt elcserélték. 1403. a Maróthyak kapták az itt szedett vámmal együtt. Ez időtől fogva a falu egyik részét Vámos-, a másikat Nemes-Pélnek (Wamospewl, Nemespyl), vagy — a kettőt összefoglalva — csak Pélnek, utóbb Nagy- és Kis-Pélnek nevezték. 1418. Maróthy birtokháborítást szenvedett; 1495. Corvin jobbágyságait megverték, 1512. barmaikat elhajtották a Czibakok; 1519. pedig György örgróf, ki 1510. kapta (Nemes-)Pélt, Vámos-Pélben 100 véka búzát vett el a lakosoktól. Ez a Vámos-Pél az egri püspökség ősi jószágja volt a vámmal és a Körösön való halászzattal együtt. 1561. Pély a gyulai várhoz tartozó királyi falu volt 45 portával¹⁾. — *Pénteklaka* (Pentheklaka) emlékét az Apatelek és Kurta-Kér közt levő Pintlaka-erdő neve tartotta fenn. 1553. a Losonczyaké; 1611., midőn Garázda Anna kapta, Pintelakának hitták. — *Pípály* (Pypaly, Pypoly, Pypal, Pipali), a mai Pípáj, vagy Pipaja-pusztá, Sikulától délre, hol templomának romjai még láthatók. 1384. említik először, nemesi névben 1410. óta. A falu egy részét 1485. Pércsy Balázs és Miklós kapta. 1515—1561. birtokosai a Sárosyak is. 1561-ben 4 portája 11 földesúr közt oszlott meg. — *Piski* (Pisuqui, Pysky) Seprős vidékén feküdt. 1235-ben Jáczintnak Tengörd nevű jobbágyságát Juhász Péter alispán lopásról vádolta, Tengörd azonban ártatlannak bizonyult. 1561. Kátaynak, Dobynak, Székelynek, Báthorynak s a kincstárnak 17 kapuja volt benne. — *Pisztrángosfalva* (Pistrangasfalwa), Bogyest táján, 1464. a Báthoryaké. — **Pleska**, vagy Pleskafalva, utóbb Ples, mely 1818. Almásba olvadt; a Fejér-Körös balpartján emelkedő Ples-hegy azonban most is őrzi nevét. 1439. Brankovics, 1441. Maróthy, 1445. Hunyadi, 1464. Báthory kapta. — Ugyanez volt a sorsa a vele tőszomszédos **Plop** falunak is, mely 1818. — végkép elszegényedve — szintén Almással egyesült. 1441—5. Plófalvának, 1464. már Ploplefalvának, 1525. óta Plopnak nevezik. — *Podradje* (Podradye) Csucs vidékén feküdt. 1510. György örgróf kapta. — **Pojána** (Polyana) a Moma-hegy déli tövében, Acsvától ény-ra. 1510. György örgróf kapta. — *Pojenicza* (Poencyza), a mai Pojána közelében. 1553. a Losonczyaké. — *Pokolfalva* (Pokafalwa, Pokolfalwa pusztá). 1439—1561. a világosi uradalom kápolnai kerületében említik. — **Prázsafalva** a mai Prezest, B.-Sebes és Doncsény közt; 1553. a Losonczyaké. — *Priskófalva* (Pryskofalwa), Agris vidékén, 1519. a Majsayaké.

Ragán (Ragan) Medgyes-Bodzás tájékán, 1418. a Maróthyaké. —

¹⁾ *Ilaan* (I. 265.) és *Rác* (226.) Nemes- és Vámos-Pél történetébe az aradi Jász-Pél történetét is beleszötte.

Raj, Alsó- és Felső-Raj (Ray) néven a mai Szaturó, vagyis Ró-(Raj-)falu, Honczisor és Zöldes közt, mely tájon 1553. mint a Losonczyak birtokát említik. 1634. már Szatulreo néven kapta Torma Katalin és Kasza István. — **Rakásszeg** (Rakaszegh, Rakassigh), a mai Repszeg, a Fejér-Körös mellett; 1553. és 1561. (2 portával) a Losonczyaké. Már 1650. Rakaszegnek, 1744. Rekszignek írták. — **Rasztócz** (Rastolcz, Rachtocz, Rastolch), a mai Rosztócs, Guravoj átellenében, a Fejér-Körös mellett; Alsó- és Felső-Rasztócz néven 1439—1561. a világosi uradalomban. 1451. Hunyadi János Vitéz Illésnek adta. — *Ratinva* (?) 1406—9. Egregyvár uradalmában. — **Ráczfalva**, a mai Szirbi, ott, hol a Szirb-patak a Halmágyi-patakba ömlik. 1561. a Báthoryaké; 1651. már Szerbnek írják, de párhuzamosan — pl. a katonai térképen — most is használják Ráczfalva nevét. — **Revekesz** (Revkecz, Revekes), a mai Revetis, a Fejér-Körös utolsó szorosa kezdeténél. — Eredetileg Révkeszinek híhatták. 1553—61. a Losonczyaké, 1574. Bali spahié. — *Rokszin* (Rokzyn), most Monyoró pusztája. 1553. és — 32 kapuval — 1561. a Losonczyaké. — **Rossa**, most Rossia, Revetis és Dézna közt; 1553. Kys- és Nagh-Rossa s 1561. Rosafalva néven a Losonczyaké. — *Rosztoka*, vagy Rosztokafalva Almás és Kakaró közt feküdt. 1439—1525. a világosi uradalomban. — **Róna** (Rona, Ronak, Róna) a mai Ravna, Dézna és Monyásza közt. 1553—61. a Losonczyaké.

Ság (Sagh), Elek szomszédságában lehetett, s 1495. ezzel együtt a Czibakoké volt. — *Sállaka*, máskép Sád-, vagy Sárlaka (Saadlaka, Sallaka, Sarlaka, Saarlaka), Kerülő, Zerénd és Ősi táján¹⁾. 1371. Péllal együtt említik. 1549. és 1561. a Sárlakyak, Losonczyak, Orgonások és Varsányiak faluja 5 portával. — **Sámolykeszi** (Samugkezew, Samulkezy, Samolchesi, Samolkezy), a mostani Somoszkész, Csermőtől é-ra. — 1332. plébánia; 1344. Fekete-Bátorral és Csanakeszivel út kötötte össze; ez időben a vadászi Farkasoké volt s 1429., midőn a Maróthyak kapták, 19 falu, dűlő és patak tartozott hozzá. Azonban még 1446. is tiltakozniok kellett a Maróthyaknak a falut visszatartó Miskeyek ellen. 1461. a Maróthyak új adományul kapták vámszedés és vásártartás jogával együtt. Utóbb Corvin Jánosé lett, ki 1495. maga is tartózkodott e faluban, melynek vajdáit (1495—1500.) ismételten kitűntette. 1561-ben már csak 2 portája volt, az is a királyé. — *Sára* (Saara), Krokna határában; 1553. a Losonczyaké. — *Sáros* (Saros, Sarus) emlékét a Miskétől délkeletre levő Sáros-erdő tartotta fenn. — 1453. Nagy-Sárost új adományul kapták a Keczerék és Miskeyek. 1469. Kis-Sároson határjárást tartottak az aradi káptalan javára. 1477. egy határjelzés ellen Kis-Sárosban a Bethlenek tiltakoztak. 1522. nagy- és kissárosi jószágait a káptalan elcserélte. 1558. Kerestheli kapta; az ő pusztja faluja volt az 1561. is. — *Sebred*, utóbb

¹⁾ Az eredeti kiejtés Sárlaka lehetett; az r azonban ép úgy beolvadt az l-be, mint a hogy ma pl. Csallóközt mondunk Csarlóköz helyett.

Sebren (Sebrith, Sebred, Sebren, Sebryn) Simánd és Nadab táján feküdt. 1412. Siketh Elek kapta, de már 1423. eladta Maróthynak, ki ott épen az előbbi évben is vett részjóságot. 1464. Erdőhegyiek is eladták a maguk részét Maróthynak, kit ebbe 1465. igtattak be. Mindazáltal az Erdőhegyiek pusztája volt még 1548. is. — **Selénd** (Solend, Selend, Szelend vagy Szelendek, Selind) a mai Silingyia, Lugozó és Kurtakér közt. 1332—7. plébánia. 1475. nemesi előnévben említik. Úgy látszik, két részből, Nagy- és Kis-Seléndből állott; ez utóbbit Ferdinánd királytól 1559. a Soklósyak, Pattantyúsok, Kerestheliek és Pongorok kapták. — **Seprős** (Seprews, Cheprews, Sewpreus), a mai Seprős, Somoskesz és Miske közt, a Szartos és Hodos (Benisel) folyó mellett. 1407 s 1412. a Bethlenek és Neczpályak egyezkedtek birtokán. Ez utóbbi évben közelebb feküdt a Hodos-folyóhoz. A fő-útca két részre osztotta a falut, melyben Neczpály Györgynek 10 és Aprós Istvánnak és Tóth Illésnek 1—1 házat említik ez évből. 1421. új adományul kapták a Neczpályak. 1453. s 1458. ismételve hatalmaskodott benne Szokolai L. s a Neczpályak nőága 1456. nyíltan igényt emelt reá; Neczpály Balázs zálogba vetette 1466., de már 1469. kiváltotta s örököséül nőrokonait nevezte meg. 1478. a Bethlenek és Neczpályak kölcsönös örökösödésre szerződtek; 1479. Neczpály Jodók vette zálogba s 1480. be is igtattatta oda Bajmóczy Imrénét. 1494. Justh András perelt itt a Dóczyak, illetőleg Tarcsay János és neje Bethlen Sára ellen, de 1496. a falut visszaadta a Bethleneknek. 1559. és 1561. Bethlen Gábornénak 20 portája volt itt, Kolbász Gáspár portái azonban elpusztultak. — **Septely** (Septil, Siptul, Septhel) az ország más részeiben, így Biharban is föltalálható helynév. Igen régi hely. Már 1214. említik, mint Apával (Apatelekkel) határos helyet s 1217., mint állattenyésztő falut. Innen származnak a Septhelyiek és Ághok (1505., 1515.). — 1553—61. a Losonczyaké volt egy része, kik mellett úgy elpusztultak a többi családok, hogy 1561-ben 6 családnak mindössze csak 2 portája volt. — **Siklós** (Siclus, Syklos), a XV. században Nagy-, Közép- és Felső- s a XVI.-ban Alsó- és Felső-Siklós néven több falu a Siklós völgyében, melynek neve a Draucz mellett folyó patakban ma is megmaradt. 1406—7. az egregyi uradalomban; 1519. Alsó- és Agyagos-Siklós Massay Ferenczé s Benedeké, kik közt itt János király 1532. évi parancsára 1533. tett osztályt Zarándmegye. 1561. Alsó- és Felső-Siklós 1—1 portája Szántayé és Massayé. — **Sikula** (Sikula, Sycula), a mai Sikula, B.-Jenőtől ny-ra, a Fejér-Körös mellett. 1235. először mint személynév szerepel. 1334. plébánia, 1561-ben 8 portával a Losonczyaké. — **Sokló** (Soklo, Soklyo), a mai Sikló, vasúti állomás Otlaka és Székudvar közt. 1406. óta említik. 1418. Nagy, Kakas, Bothos, 1456—1485. Korom, 1418—1517. Ispán, 1485. Csúcsy, Jakabfy, Martoni, Horváth, Vizesy, 1491. Pipály, 1517. Szalay, 1517. Tálás, 1519—1533. Massay nevű családjai voltak. 1485. Horváth a maga részeit cserében adta Vizesynek.

1563. Vizesy és Cseffy, 1574. más részét Szabó nyerte új adományúl. — **Solymos** néha Solymosfalva (Solmus, Solmos, Solmosfalva), ma Solymos-Bucsáva egyik része, Zöldestől d-re. 1439. Brankovics, 1441. Maróthy, 1445. Hunyadi, 1464. Báthory kapta s 1591. — föltételesen — Rozgonyi. 1561. is a Báthoryaké. — *Solymos-Csósvár* (S.-Chewswar), Csúcs vidékén; 1510. György örgróf kapta. — *Somboly*, l. Zsomboly. — *Somos*, most pusztá Nadab és Csintye közt s erdő a Fejér-Körösnek a Holtkörössel képezett szigetén. 1438. Nagy-Somos Maróthyé, Kis-Somos Panaszyé, révvel a Körösön. 1485. Horváth Páltól Vizesy, 1552. Császár és Belényesy, 1456. Kisserjéni, s új adományúl 1563. Vizesy és 1574. Szabó nyerte. A Horváthoknak Nagy-Somoson még 1561. is volt 2 portájuk. — *Süveg* (Sywegh) 1441—5. a világosi uradalom kladovai kerületében, egészen Aradmegye határán. — **Szakács** (Zakaach, Zakachy) vagy Székás (Zekas) — így nevezve örvös galambjairól — a Drócsáról eredő Krizaska-völgyben, Gurahoncztól délre. 1439—1525. Alsó- és Felső-Szakács vagy Székas a világosi uradalomhoz tartozott; közben egyszer (1477.) pusztának írják. — *Szalagfalva* (Zallaghfalva) Láz és Dézna vidékén, 1553. a Losonczyaké. — **Száldobos** (Zaldobos), Száldobágy néven még a XVIII. században Buttyinba olyadt; 1553. a Losonczyaké. — *Szántóháza*, utóbb Szántós-, vagy Szantusháza (Santhohaza, Santhoshaza, Sanctushaza, Sankthwhaza), a mai Szantus dűlő a ternovai határban; családnevekben már 1384—1485. szerepelt. 1553. a Losonczyaké, de velők 1561. még 4 földesura volt a falunak. — *Szántóhalma* B.-Ősi és Kis-Somos közt feküdt; 1477. Kolcsy Alberté. — *Szászfalu* (Zazfalw) Csúcs vidékén volt; 1510. György örgróf kapta. — *Szederkény* (Zederchen, Zederken), emlékért Erdőhegy Szederkény nevű pusztája örzi. 1406 óta családnévben szerepel. 1485. Horváth Pál s Vizesy elcserélte. 1515. egyik nemese Lukács Mihály. 1561. a Losonczyaké 4 kapuval. A XVI. században két Szederkényi tanult külföldi egyetemeken. — **Szelecsény** (Zelechyn, Szelecsen), a mai Szelezsan¹⁾, a Kikirics-völgy balpartján, B.-Sebestől keletre. A Szelecsény a Coelestin keresztnév magyarosítása. Csak 1574. tűnik föl, mint Muharem aga faluja s 1589., midőn Dégel Márton új adományúl kapta. — *Szelestő* (Selesthew) Kiszindia vidékén. 1472. az Ábrahámfyaké, 1553. a Losonczyaké. — *Szelestye*, vagy Tőz-Szelestye (Thewz-Zellesthye) Kertes vidékén a Tőz mellett feküdt. 1553. a Losonczyaké. — *Szent-Albert*, Fajdas és Morócz közelében; 1418. a Maróthyaké. — *Szent-Dienes*, l. Dienesmonostora. — *Szentes-Királyi*, l. Király. — *Szent-György*, (Zenthgyergh, Zenth Gergh), Királyi, Simánd és Székudvar közt feküdt. 1412. Siketh, 1422. Maróthy kapta, kinek 1461. Erdőhegyiek is eladták a maguk részét. 1473. Báthory, 1479. Ráskay és Czeczey, 1486—7. Dóczy is szerzett itt jószágot. 1486. már pusztá volt. — *Szent-Ivántelek* (Zenth Iwan Thelek) faluban a Majsay-

¹⁾ Még Görög D. 1806. évi térképén is Szelecsény.

rész 1489. a Dóczyaknál volt zálogban. — *Szent-János*, Morócz vidékén, 1418. a Maróthyaké. — **Szent-Kereszt**, ma Kreszta-Ménes egy része, Taucztól dk-re. 1561. a Báthoryaké. — *Szent-Király*, l. Király. — **Szent-Márton** (Zenthmarthon), a mai Sz.-Márton, Simánd és Mácsa közt. 1477. a Nadabyak nem váltván vissza, zálogjavaikba a Dóczyakat igtatták be. 1486. egyik lakóját, Tatár Pétert, tolvajssággal vádolták. 1492. Nadaby László zálogba, 1494. örökösen is eladta a maga részét özv. Dóczynénak, ez pedig 1497. fiának, kivel a Nadabyak 1498—1520. pereltek, de elvesztették pörüket; időközben 1511. Tarcsay János vette át a Dóczy-zálogot s 1519. már a Báthoryak is földesurai közé tartoztak. 1559. adományt kapott rá Bornemisza is, de 19 kapujának birtokosai 1561. jobbadán a régiek: Dóczy, Báthory, Nagy, Kutasy, Bede. 1564. új adományul nyerték Dóczy Gábor s fiai. — *Szeretőfalva* (Zerethefalwa) a világi uradalomban, Szakács és Szaturó vidékén. — 1464—1525. a Báthoryaké, az utóbbi évben már Zerresth néven. — *Szerény* (Zerren) Dézna és Zimbró közt; 1553. a Losonczyaké. — *Szék*, Székudvar és Bökeny közt feküdt s már 1394. érintette az országút. — *Székás*, l. Szakács. — *Székes-Aranyág*, l. Aranyág. — *Székes-Dud*, l. Dud. — *Székeshelyfalva* (Zekeshelfalwa) az aranyági kerületben feküdt (1441—5.) s talán egy Székes-Aranyággal. — **Székudvar** (Zekuduor, Zecuduor, Zekudwar, Zeekwdwar), a mai Székudvar, vasúti állomás, Kis-Jenő és Sikló közt. 1299—1311. az Aba-nemzetségbeliek osztottak rajta. 1332—7. már plébániája, 1394. országútja volt. 1474—1564. a Keczerék, 1478. Vér, 1480—9. Czéczy, 1471—9. Dóczy, 1488. Köthe, 1528. Bessenyei, 1557. Horváth-Marinics, 1561-ben, 41 kapuval, Balassa és Keczer a földesura. — *Szénás* (Zenas), Csermőtől délre, 1553. a Losonczyaké. — *Szénégető*, (Zenegethő) Borosjenő vidékén, 1553. a Losonczyaké. — *Szilás* (Zylas, Sylas) Székudvar, Simánd és Nadab közt, 1334. plébánia. 1394. a székudvar-simándi országút mellett feküdt. 1463. a Maróthyaké. 1528. Massay B. a Forgách Jánostól hozzákerült szilasi részt Pipályékkal cserélte el. 1532. Dordáncz Lőrincz szilasi nemes volt. — *Szincse*, l. Szinte. — **Szineke** (Zyneke, Zyncke, Czyneke, Zenyke), a mai Szintye, Zarándtól ny-ra. 1477. a Nabady-rész a Dóczyakhoz került, kiket 1478. igtattak be. 1510. egy része ismét a Nadabyaké. 1535. Erdőhegyi Pál, 1560. Kátay Imre és Kisserjényi Pál kapta. 1564. Csányi Bernát a maga részét Mernyei Jánosnak adta. — **Szinte** (Zynta, Szinte, Zintha, Zynche, Szenche) eleinten Szincse néven, a mai Szintye, Kis-Jenőtől k-re. 1338. Báthory András váradi püspök váltotta magához; 1342. Báthory Bereczk fiai új adományul kapták; 1410. Köves László szintei nemes volt; 1531. Szintay Péter Krakkóban tanult. 1552-ben 34½ portával Biharhoz, 1561. ismét Zarándhoz számították, mint a váradi püspök jószágát. — *Szkradina* (Zkradyna) Szuszány közelében, 1553. a Losonczyaké. — **Szlatina**, Monyásza és

Nyágra közt, 1553—61. a Losonczyaké. — *Sződi*, vagy Sződiliget (Zewdy, Zewdyligeth) Gyarak és Vadász közt, a Fekete-Körös mellett feküdt. Amazt, 1409. mint falut, emezt 1429. mint a Farkas-családról a Maróthyakra átszállott erdőt említik. — **Szőllős** (Zewles, Zewlws), ma Szöllős-Csigerel egy része. 1489-ben Dávidházy Gergely innen Dóczy Imre 3 jobbágyát elhurczolta. 1503. Haraszthy Ferenczet a Losonczyak felszólították szöllősi és csigerfalvi zálogának visszaváltására; ez nem történvén meg, 1553—1561. (17 kapuval) már a Losonczyaké volt. — *Sztaniszlófalva* (Stanizlafalwa), Almás vidékén, a világosi uradalomban feküdt 1439—45. — *Szunyogfalva* (Zwnyoghfalwa) B.-Jenő vidékén, 1553. a Losonczyaké. — **Szuszányfalva** (Zuzzanfalwa), 1574. óta egyszerűen Szuszánynak nevezve, a mai Szuszány, Déznától ény-ra; 1553—61. a Losonczyaké.

Talágy (Thalak, Thalagy), a mai Talács, a Fejér-Körös mellett, Acsucza és Leásza közt; 1439. Brankovics kapta. Még 1561. is a Báthoryak világosi uradalmához tartozott. — **Talpas** (Thalpas) ott, hol a Fekete-Körös Aradba jön. Már 1344. a Körös mellett levő falunak mondják. 1515. Buttháni kapta. 1554. róla nevezték a már voltaképp Fekete-Bátor határában állott várat. 1559. Bornemisza gyulai kapitány harácsolta. 1561-ben 35 kapuval a Pongráczoké, Dersyeké, Porkoláboké és Toldyaké. — *Talpasmező* (Talpasmezew), talán a mai Kis-Talpas, Talpastól ny-ra; 1344. szintén a Körös mellett említik. — *Tamány* (Thaman), a mai Tamánd-pusztta, vasúti megállóhely, Bokszeg átellenében, a Fejér-Körös mellett. A Becse-Gregorok ajándékából a szomszéd dienesmonostori prépostság birtoka még 1502. is. 1332—6. plébánia. 1515. Buttháni kapta. 1552. Telegdy Miklós átengedte a Massay-testvéreknek. 1561. Patakýé. — *Tamásfalva* 1429. Vadász pusztája. — **Tamáshida** (Pons Thomae, Thomashida, Tamashida), a mai Tamásda, a Fekete-Körös mellett, most Biharban fekszik; a középkorban azonban Zarándban feküdt s geographiailag is ehhez tartozik. 1169. III. István megerősítette a szentjobbi apátságot II. Gézától itt nyert javaiban. 1241. már «nagy német város», mely szerepet játszott a tatárjárásban. Árpádkori templomának romjai ma is tekintélyesek. 1332—7. már plébánia, 1421. vámszedő hely. 1341. külön vizsgálat bizonyította be, hogy nem egy és ugyanaz Endrelakával és hogy Széchenyi Tamás erdélyi vajdának fiai atyjuktól örökölték. 1520. óta néha már Biharhoz számították. 1540. Erdély rendei falai közt tartottak egy országgyűlést. 1552-ben 17 portája volt, Báthory Endre s Perényi Gábor kastélyaival. — *Tamász* (Thamaaz, Thamaz, Thamasy, Thamacz), a mai Tamási-pusztta, Kis-Jenőtől ény-ra. 1326. említik először, mint Salánky-jószágot. 1473. Báthory, 1479. az Erdőhegyi-részt Ráskay és Czeczey, 1510. Simayné, 1512. (Kubinyitól és Gyulafytól) Telegdy, 1558—9. Kerestheli szerezte meg egy részét. 1559—60. a gyulai katonák itt is erőszakoskodtak. 1561-ben 22 kapuja és 10 compossessora volt. — *Tárkányfalva* (Tarkanfalwa,

Ztarkánfalva) Nadalbest és Ignyest vidékén, 1553—61. a Losonczyaké. — *Társ* (Thars, Taars), most Sikula pusztája. 1508. óta főképp családnévben szerepel. 1560. Alsó-Társat Bácsmegyey kapta. 1561-ben 7 kapujának 10 birtokosa közt három Társy van. — *Tekerés* (Thekeres), Buttyin mellett, 1553. a Losonczyaké. — **Telek** vagy Teleki (Thelek, Teleky) néven több községe volt Zarádnak. 1) Boros-Telek falut, mint az egri püspök jószágát, 1493—1561. Gurba és Piski közt sorolják fel; tehát egész világosan azt a falut értették alatta, mely utóbb Apatelekebe olvadt s ma is bortermelő falu. Még 1732-ben is Társ szomszédja gyanánt, egyszerűen Teleknek nevezi III. Károlynak a modenai herczeg számára készített adomány-levele. 2) Teleki 1344-ben Apáti, Váras- és Csana-Keszi s Bátor közt feküdt, a Fekete-Körös mellett; tehát ugyanott, hol — Vadász határában — Telek-pusztán ma is láthatók némi romok, melyeket B. Simonyi ezredes meg is ásátott. Ezt 1453. új adományúl kapták a Keczerék és Miskeyek; 1528. Majsay Benedeknek is volt ott egy sessioja. Már 1467-ben említnek Zarádnban egy Teleky-családot, melynek ez az ősi fészke. 3) Feltelek, ennek tőszomszédságában feküdhett. Az 1561. évi összeírás Sáros, Viznek, Talpas és Csana-Keszi táján említi 12 portával; földesura Méregyh Ferencz és Móré Farkas. A sárosi erdőtől é-ra, a Szartos-folyó mellett feküdhett. 4) Tiszmostelek (Tyzmoztelek) Kamarás és Belső-Iratos vidékén, 1418. a Maróthyaké. — *Teljös* (Thellyws) Buttyin vidékén; 1553. a Losonczyaké — **Técs** (Theech, Theth), Zerénd, Várajt, Betlenősi vidékén említik. 1326., a Salánkyaké, szőlőskerttel; 1453. Forgách Balázs técsi nemes volt; 1559. Sárosy Istváné. Még 1667. is Técs a neve. A török időkben végkép elpusztult. — *Tégláshalom* (Theglashalom), Lökös-háza és Kevermes vidékén; 1418. a Maróthyaké. — **Tisza**, vagy Tiszafalva (Tyzafalwa, Thyza), most is mind a két néven áll fenn Halmágytól dny-ra. 1439. Brankovicsé; 1477. a Bánffyaké s Felső-Tisza (Tecza) néven az övék 1561. is. — *Tivadarfalva* (Thywadarfalwa), Acsuva és Csil közt feküdhett. 1439. Brankovicsé, 1464. a Báthoryaké. — *Tolmács* (Tholmach, Tholmath), a mai Talmács-pusztá Barakony határában. (Egy másik Talmács, ugyane vidéken, Vadásztól keletre, Biharban is van.) 1429. a Farkasok magvaszakadtával Maróthy kapta; róla még 1559. is Bán-Tolmácsnak nevezték Tolmács falu közvetlen szomszédját. 1515. Buttháni kapta. 1561. hét portája volt itt a Porkoláb-, Pongrácz-, Dersy- és Toldy-családnak. — *Topáza* vagy Topázfalva, Déznától dk-re, Valemáre és Józás közt feküdt; 1553—61. a Losonczyaké. — **Toplicza** (Thoplycza), a mai Toplicza, Kertestől ény-ra; 1553. a Losonczyaké. — *Toposicza*, vagy Topesicza, Dézna és Láz vidékén feküdt. 1553. a Losonczyaké. 1575. a déznai várnagy ott levágatta egy ember fülét. — **Tornova**, (Thornowa) a mai Ternova vasúti állomás, az Almás-patak mellett. 1406—9. az egregyi Kolbászoké, melyet utóbb elvesztett, 1494. azonban ismét

viSSzakapott a család, s 4 portával az övé volt még 1561. is. — *Tótfalu* (Thotfalw) Nadab és Háromház vidékén feküdt. 1473. Nadaby Lázár zálogba vetette, 1481. pedig 2 portáját s 1494. minden többi részét végkép eladta Dóczy Imrének. Özv. Dóczyné 1497. fiának adta el s ezé 1520. is. — Egy másik *Tótfalu* Talpas, Csana- és Váras-Keszi közt 1515. Butthánié, 1561. pedig, 10 portával, a Pongráczoké, Toldyaké, Porkoláboké és Dersyeké volt. — Egy harmadik *Tótfalu* (Tothfalw) Musztesd és Almás vidékén állott. 1439. Brankovics, 1464. Báthory kapta. — **Tótülés** (Toth Iles) Seprősnek a Hodos-folyó felé eső része; 1413. tíz telkét említik, ezek közül azonban 7 pusztán állott. A Bethlenek és Neczpályak osztoztak rajta. — *Tövisgyház* (Thwiseghaz, Thywseghaz, Thewysegyház, Tewsegyház) ma pusztá, Kurtics és Zimánd-Újfalu közt. 1433. említik először. 1462. a Toldyaké, kik s a Bethlenek azt 1559. máj. 30. hűtlenség címén veszítették el. Ugyanekkor a gyulai katonák pusztították. 1561-ben 19 portával Székely Balázsé és Báthory Lászlóé. — *Tövisfalva* (Thywswalu) Berza és Repszeg közt. 1553. a Losonczyaké. — *Tőtös* (Thewthes), Boros-Megyer vidékén; 1508. Ábrahámffy János Haraszthy Györgynek zálogosította el. — *Tőz-Szelestye*, I. Szelestye. — *Tulnikfalva* (Thulnykfalva) Szuszány és Székas táján feküdt. 1553. a Losonczyaké.

Újfalu (Wyfalu) még a XVIII. században egyesült Buttyinnal. 1477. a Bánffyaké, 1525. a Báthoryaké. Egy másik Újfalu is volt Zarándban (1497—1559.) s ez utóbb Gyula városába olvadt. — *Útfalva* (Uthfalva, Hwchfalwa) Halmágy és Baszarabásza közt, Ocs közelében. 1439. Brankovics kapta.

Vadász (Wadazow, Vadaz, Vodaz, Wadaz), a mai Vadász, a Fekete-Körösből kifakadó Leveles mellett, ősrégi telep. 1214. már falu, közelében két malommal. 1332—7. plébánia. Árpádkori templomáról még lesz szó. 1363. egy részét Becsey László kapta, tisztjeit azonban Sámolykeszyék kiverték a faluból. 1374. a váradi székesegyházé. 1409-ben a Pethők, Vásáryak és Illyeyek panaszt emeltek, hogy a Biharból Szöldin, Vadászon és Csegeden át a Makrahegy felé vezető utak és révek jogtalanul vannak megadóztatva, kivált Bátorban. 1429. vadászi Farkas Illésnek magvaszakadván, a hozzátartozó 21 helylyel együtt Maróthy János kapta, de már 1446. tiltakoznia kellett a Miskeyek ellen, kik visszatartották. 1461. a Miskeyek lemondtak minden jogukról, még a vadászi egyház kegyuraságáról is; ekkor azonban Nagygyaraky, Földes, Panasz, Sáfár, Kisgyaraky, Andacs, Vásáry és Telegdy nemes urak vágatták a Maróthyak vadászi erdejét s még a Körösön levő hídjukat is lerombolták. 1510. György örgróf kapta. 1552. Jenő-Vadász néven 14 portával Biharhoz, 1559. és 1561. Vadászy néven 31 kapuval ismét Zarándhoz számították, mint kincstári jószágot. 1596. óta Cseke-Vadásznak is nevezték. — **Vajdafalva**, a mai Vojvogyén, Repszeg és Álgyest közt, a Fejér-Körös, illetőleg a Nádor-csatorna mel-

lett. 1553. a Losonczyaké. — **Vajkafalva** (Voikafalva), a mai Guravoj, Rosztócs átellenében, a Fejér-Körös mellett. 1553—61. a Losonczyaké. — **Vancsfalva** (Wanchfalwa) Tótfalu és Almás vidékén, 1439. a kápolnai kerületben. — **Vasaticsa** (Vassaticha) a mai Vosdócz, Halmágytól ék-re; 1561. a Báthoryaké. — **Várajt**, vagy Várajtegyház (Waroct, Waruhth, Warayt, Waratheghaz, Warath), a mai Várajt-puszta, Gyula-Vári határában, de már Aradban, Gelvács szomszédságában. Eleintén Zaránd várához tartozott. 1230. II. Endre meghagyta Csák Miklós birtokában, a ki erről 1231. végrendeletében csakugyan mint tulajdonáról intézkedett; 1237-ben azonban már nem volt a Csákoké s úgy látszik, IV. Béla visszacsatolta Zaránd várához. 1326. a Salánkyaké; 1418—1438. a Maróthyaké, kik ez utóbbi évben határát bejáratták; 1510. György örgróf kapta. — **Váras-Keszi** (Varaskesev, Varaskezu, Varaskezew, Varaskezy); Apáti határában Orostyes erdő területén romjait most is láthatni. 1332—7. plébánia. 1344. mint Csana-Keszi szomszédját említik. 1407. már innen írta magát a Lépes-család, mely 1515-ig volt itt földesúr. Várát is e hatalmas család építtette. 1469. különben a Bethleneknek is voltak itt javaik. 1559. a gyulaiak pusztították. 1561-ben még 18 kapuból állott s a Pongráczok, Porkolábok, Dersyék, Toldyak, Lovasyak, Jakabfyak és Bertótyak osztottak rajta. — **Vásári**, máskép Nemes-Vásári (Vasari, Wasari, Wasary, Nemes Vasary) Zaránd és Szent-Anna közt feküdt. Valószínű (a W betű kétes írásából következtetve), hogy ez azon Masar falu, melyet 1214. Apa, Septely stb. vidékén említnek. Mindenesetre régi hely; 1333—7. már plébánia. 1492. Szakál Benedek a maga itt levő részét zálogba vetette Dóczy Imrének. 1556. Kisserjényi, 1560. Bácsmegyey kapta; 1561-ben 23 portájának 11 birtokosa volt s így méltán viselhetett «Nemes» nevet. — **Veresegyház**, utóbb Veresegyházteleke (Wereseghaz, Weresegehazteleke), mint 1507-ben nyíltan írják, Lőkösháza pusztája volt. 1403. Maróthyék kapták, kiket ide 1404. igtattak be. Már 1418. tiltakoztak szomszédaik birtokháborításai ellen; viszont 1469. az ő veresegyházi jobbágysai dúlták az Ábrahámffyak javait. 1477. a Nadabyak nem váltván vissza itt levő részeit, azokba 1478. Dóczyt igtatták be. 1494. Nadaby L. eladta özv. Dóczynénak, ez pedig 1497. fiának. 1520. a Nadabyak e birtokukra nézve is kiegyeztek a Dóczyakkal. 1497. már Veresegyházteleke a neve s 1520. pusztának írják. — **Versicz** (Vershycz) Vojgyoen és Hodos közt feküdt; 1553. a Losonczyaké. — **Vesafalva**, Dézna vidékén, ugyanazoké. — **Vidra** (Wydra), Csúcs és Acsuva közt, 1477. a Bánffyaké. — **Visznek** (Visnek, Viznek), ma Viznik-puszta, Kerülős határában, a Töz mellett, hol hatalmas erdőktől kerített romjai még láthatók. 1433., midőn a Nadabyaké és Toldyaké volt, Csegedszeg, Miske, Sáros vidékén fekvőnek írják. 1559. a gyulaiak dúlták. 1561-ben még 4 kapuja volt, Földesy László birtokában. A Polányiak ekkor már elszegényedtek.

Zamord, a mai Zemerd-pusztá Rossia és Diécs közt, 1553. Nagy- és Kis-Zamord néven a Losonczyaké. — *Zapodja* (Zapodya) B.-Jenő vidékén, 1553. a Losonczyaké. — **Zaránd**, ma is e néven, a Csiger balpartján. Még a honfoglalás idejében kapta Velek vezér. A várához tartozó földeket a XIII. század elején a Csákok foglalták el, kiktől II. Endre 1230. elvette, 1232. azonban ismét visszaadta nekik e földek legnagyobb részét. Plébániájáról 1332—1499. van emlékezet. 1331. Zaránd comese Antal lett. A XVI. században egymás mellett állott Nagy- és Tót-Zaránd. Amabban tartotta gyűléseit (pl. 1508., 1515.) Zarándvármegye, kétségkívül a még 1536. is álló várban; már 1561. ez a Zaránd is B.-Jenőhöz adózott s 16 portája volt, míg a szomszédos Tót-Zarándnak csak 6. Mindkettő a Horváthoké, kik már 1545. is bírták. 1556. Pathócsy Boldizsár itt szállt táborba a török ellen. A falu határában 1840. még freskókkal ellátott romok voltak. — *Zemerdi*, (Zenerdy) 1214. a Makra vidékén. — **Zerénd** (Zerend, Zelend, Naghzelend), a mai Nagy-Zerénd, a Fekete-Körös mellett, az arad-váradí orszáágút mindkét oldalán. 1326. a Salánkyaké; 1332—7. plébánia; mai ref. temploma az árpádkori egyház romjain áll. 1473. a Báthoryak kapták. 1483. jobbágyaik megverték a gyarmati molnárt. 1512. Telegdy István megvette a Gyulafyak itt levő részjóságait. 1516. egyik nemes embere Tompa Mihály. 1558. Nagyzelindí Buda Miklós halálával Soklósy István, Pattantyús Balázs és Kerestheli János kapta. 1559. itt is dúltak a gyulai katonák. 1561-ben 42 portájának birtokosai: a Budák, Szokolyiak, Kutassyak, Ártándyak, Toldyak, Sasok, Zayak, Gerzsenyek, Nagyok. Csak egyszer, 1483. számították Biharhoz, alkalmasint az oklevél-író tévedésből. — **Zombród** (Zombrad, Zombrod), a mai Zimbró, Valemare és Brusztureszk közt a Jósás völgyében. 1553—61. a Losonczyaké, 1 portával. **Zöldes** és *Zöldesfalva* (Zeldefalu, Zewdesfalu, Zewdesfalva, Felsew Zeldes, Zwlidesfalwa, Zewldes), a mai Zöldes, Szaturó és Solymos-Bucsáva közt. 1439. Brankovics, 1441. Maróthy, 1445. Hunyadi, 1464. Báthory kapta. Az övé még 1519. és 1525. is. 1441. egymás mellett említik Felső-Zöldest és Zöldesfalvát; a Zöldes-patak ma is két részre osztja a falut, — s így valószínű, hogy akkor is ehhez képest különböztették meg. — *Zsomboly* (Somboly, Zombor, Zombolj, Sombolj, Somboreghaza, Sombol) nevét Muszka és Pankota közt a Zsimbolya-pusztá tartja fenn. 1248—1332. e faluról, azután Pankotáról nevezték az egri püspöki megye egyik fősperességét. Nagy része az egri püspöké volt s 5 telekkel az övé 1561. is; 1519. Nagy nevű nemes családját említik. A falu egyik részét Egyházas-Zsombolynak hitták; ezt 1477. már mint pusztát kapták a Bánffyak s pusztának nevezik e Zsombolyt 1494. is.

